БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 59 (10427) | 1964 оной мартын 10, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Эхэ оронойманай түүхын толотомо хуудаһан

КПСС-эй Центральна Ко-
[м]итет болон СССР-эй Ми-
[нис]трнүүдэй Совет шэнэ га-
[зар] элдүүрилхэ түүхэтэ хэ-
[рэг] эхилһээр арбан жэлэй
[ой] һэнтэй дашарамдуу-
[ла], шэнэ газар ашаглалга-
[ай] хабаадагшадта бултан-
[и]нь үнэн зүрхэнэй амар-
[ша]лга хүргэжэ хандаба.
[Шэ]нэ газар ашаглаха ту-
[л]а хэһэн шэн зоригто ажал
[ман]ай Эхэ ороной түүхэдэ,
[ко]ммунизм байгуулхын тү-
[лөө] манай арадай тэмсэлэй
[эх]э домогто хурса һайхан
[хуу]даһан боложо орохо юм
[гэ]жэ амаршалга соо хэлэг-
[дэн]э.

Партимнай бүхыдөө, совет
[ара]д бүгэдөөрөө нүхэр
[Н.] С. Хрущевой үүсхэлээр
[шэ]нэ газар ашаглаха гэһэн
[ур]адхалые үнэн зүрхэнһөө
[дэм]жэһэн юм гэжэ КПСС-
[эй] ЦК болон СССР-эй Ми-
[нис]трнүүдэй Совет гүнзэгы
[ам]мжатайгаар тэмдэглэ-
[нэ.] Хэдэн зуугаад мянган
[сов]ет патриодууд Сибириин,
[Ур]алай, Поволжиин, Алас-
[ка]на зүгэй хээрэ тала руу
[ябаһ]он байгаа.
Худэлмэришэн ангиин,

бүхы арад зонойнгоо дэм-
жэлгэдэ түшэглэн, шэнэ га-
зар элдүүрилэгшэд 3—4 жэл
соо 40 гаран миллион гек-
тар шэнэ газар хахалһан
байгаа гэжэ амаршалга соо
заагдана. Урдань хооһон
хубхай хэбтэһэн хээрэ тала
газар мүнөө танигдашагүй
болотороо шэнэлэгдээ. Мү-
нөө тэндэ зайн галтай, ра-
диотой, клубуудтай, библи-
отекэнүүдтэй болбосон тү-
хэлтэй хэдэн зуугаад сов-
хозно посёлогууд бодхоог-
доо.

Угаа ехэ шэнэ болон бо-
ро газар ашаглалга хадаа
манай партиин, бүхы совет
арадай горитой ехэ илалта
мүн гэжэ амаршалга соо хэ-
лэгдэнэ.

Шэнэ газар хахалһанай
ашаар Совет гүрэмнай ороо-
һо таряа ургуулжа абалгые
нилээд ехэ болгожо шадаа.
Арбаад жэл соо оромнай
шэнэ газар элдүүрилһэн
нютагуудта 8 миллиард 600
миллион пүүд талха таряа
ургуулжа абаһан байна.
Шэнэ газар ашаглахын ту-
лада хэһэн гүрэнэй гарга-
шанууд дүүрэн бусаагдаад,

Парти, правительствамнай шэнэ газар ашаглагшадые амаршалба

үлүү гараса абтаа. Тэрээн-
һээ гадна, шэнэ газар эл-
дүүрилһэн совхозууд яһала
ехэ мяха, һү, нооһо болоод,
мүн бэшэшье юумэ Эхэ
орондоо үгэбэ. Шэнэ газар
ашаглаһан нютагууд хадаа
мүнөө сагай ехээр оньһожо-
руулагдамал томохон газар
таряалан эрхилдэг үргэн
ехэ хизаар болонхой.

Партиин Центральна Ко-
митет, СССР-эй Министр-
нүүдэй Совет шэнэ газар
ашаглалгада комсомолой,
манай алдарта залуушуу-
лай угаа ехэ үүргэ дүүргэ-
һые тусгаар тэмдэглэнэ.
Шэнэ газар дээрэ за-
луушуулай гаргаһан баа-
таршалга Ленинэй ком-
сомолой түүхэдэ алтан
үзэгүүдээр бэшэгдэһэн хуу-
даһан боложо оронхой.
Эсэгэ оронойманай зуу мян-
га шахуу хүнүүд шэнэ газар
ашаглаһанай түлөө үндэр
дээдэ шагнал хайрада хүр-
тэбэ. Тиихэдэ 272 хүн
Социалис Ажалай Герой
гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Тус амаршалга соо шэнэ
газар ашаглаха ажалшадай
тодорхой зорилгонууд та-
бигданхай. Хэрбээ түрүү-
шын үедэ шэнэ газар хахал-
жа, ороoһо таряа ургуулжа
ехэ болгохо гээшэ гол шу-
хала зорилго гэжэ тэдэнэй
урда табигдадаг байгаа
һаа, мүнөө шэнэ газар
ашаглаһан колхозууд, сов-
хозууд ороoһо таряанай үн-
дэр баян тогтууритай урга-
са хангажа, мал ажалһаа
абтаха ашаг шэмыень ехэ
болгожо, өөрынь үнэ сэн-
гые саг үргэлжэ хямда-
руулжа, гектар бүхэнһөө хү-
дөө ажахын продукци абал-
гые горитой ехэ болгожо
шадаха байна, мүн тэрэ-
ниие хангахашье ёһотой.

Түрүү дүй дүршэл болон
эрдэм ухаанай туйлалта-
нуудые шэн зоригтойгоор
нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриие
ашаг ехэтэй болгоһоной, га-
зар болон техникэ һайнаар
ашаглан хэрэглэһэнэй үн-
дэһэ һуури дээрэ энээниие
туйлажа болохо байна
бшуу.

Ороoһо таряа, мяха, һү
болон хүдөө ажахын бусад
продуктнуудые үйлэдбэрил-
гэдэ шэнэ газар ашаглаһан
нютагуудай ажалшадай
улам ехэ амжалтануудые
туйлажа, шэнэ газар ашаг-
лалгын алдар солые арь-
бадхаха байһандань КПСС-
эй ЦК болон СССР-эй Ми-
нистрнүүдэй Совет бата най-
дажа байһанаа элирхэйлэн
мэдүүлнэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Гаргаша багатайгаар ехэ продукци абахын түлөө

*„Ажахы дотор отделенинүүдые, фермэнүүд бо-
[лон] бригадануудые тусхай мэргэжэлдэ оруулха, үй-
[лэдб]эриие томодхохо хэрэгтэ тусгаар анхарал хан-
[ду]ха зэргэтэй“ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай февралиин
[Плен]умэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.*

[Эн]э ТОН ЗҮБ зам болоно. Ажа-
[хы]е тусхай мэргэжэлдэ оруулга
[х]үдөө ажахын үйлэдбэриие
[ү]рэтэйгөөр эрхилэлгын үндэһэн
[...]нь боложо үгэнэ. Ажахынгаа
[...] һалбаринуудые нютагайнгаа
[...]иин, сагай уларилай эрхэ бай-
[...] хүнэй хүсэ шадалые хараада
[...] хубаарилан табиха гээшэ тон
[...]. Иигээл һаа, түргөөр хүг-
[жэ]рэгтэй. Би энээн тухай хэ-
[лэхэ]э өөрынгөө Шергинскэ совхо-
[зой ба]йдал дээрэһээ баримталха зо-
[ригт]ойб.

[Тии]ЖЭ ФЕРМЭНҮҮД ГАРЗАТАЙ —

[Ма]НЭ АЖАХЫ 1961 ондо байгуу-
[л]агдаа һэн. Зүгөөр хооһон тала
[газарт]а эмхидхэгдэһэн совхоз бэшэ.
[...]үд һуурин тосхонуудтай хэдэн
[кол]хозууд энэ совхоздо ороһон юм.
[...]н бүхэндэ һү һаалиин жэжэ
[фермэһ]ээ гадна, гахайн фермэ эрхэ
[бии] байгаа. Сэхынь хэлэхэдэ,
[...]й, шубуудай, хонидой, гахайн
[...]арбаад жэжэхэн фермэнүүд
[...] бүхэндэ тоологдодог һэн. Эдэ
[...]ые барихын тула иишэ тии-
[шээ] зөөри зөөшэеэ, мүнгэеэ саса-
[...] бултандань хүргэхэ гэжэ орол-
[...]. Зүгөөр нэгэ томо оньһожоруу-
[лһ]ал байра бодхоожо, шэнэ юумэ
[хэр]үүлхэ гэхэдэш тон таарамжа-
[гүй б]айгаа бшуу. Шадалтайшье ажа-
[...]имэ жэжэхэн аад, олон фермэ-
[...]й хойнонь гарахань бэрхэтэй.
[...] ходол орожо байдаг манай
[...]о бүришье һаа гайтай байһан.

[Жэж]эхэн фермэнүүд типовой бай-
[рану]удтай, хүсэдөөр оньһожоруулаг-
[...]шье байг лэ даа, хайшаншье
[...]даа гаргашаяа тэдэнэр харюул-
[...]ахагүй байна. Эдэ жэжэхэн
[...] бүхэндэ «ноёдые» — мааг-
[...]тоо бүридхэлшые, техник-үрэ-
[жүүл]шые, харуулшаниие байлгаха
[...]тэй болодог.

[...] үеын эрхэ байдал хуушанай
[...]ар мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ
[...]абиха эрилтэ хэнэ. Иимэ та-
[...]ар, олон газарта үсөө үсөөнөөр
[...]улһан адууһа малые мэргэжэл-
[...]һнаар, эрдэм наукын үндэһөөр
[...]хэ шадаха аал? Ямар нэгэн шэ-
[нэ]л арга нэбтэрүүлхэ гэжэ орол-
[дош]е һаань, юумэ бүтэжэ үгэхэ-
[гүй].

[Х]араад үзэгты. Манай совхоз эм-
[хидх]эгдэһэн эхин үедөө 1327 үнеэд-
[тэй б]айгаа. Энэ тоо толгой олон гээ-
[шэ г]ү, али үсөөн гү гэжэ хэлэхэеэ
[...]агүйб. Ондоо ушар тухай хэлэ-
[хэ.] Тиихэдэ һаамхай үнеэднай 9
[фер]мэ болон хубаардаг байгаа. Гүүр-
[тэ б]үхэндэ зуу багаха гаран үнеэд
[...]нэ бэзэ. Хоёр мянган эхэ хонид
[...]н газарта байрладаг һэн. Орой-
[...] 3500 гахайтай аяар 9 фер-
[мэтэй] бэлэйбди. Тиихэдэ миил 3 мян-
[ган] тахялатай һэмди. Тэдэнэй харуу-
[һалд]а үнэндөө нэгэ хүншье хэрэгтэй
[...] даа. Гэбэшье тэдэмнай 3 фер-
[мэдэ] боложо таһаранхай, тус тустань
[...] хүн тахяашанаар хүдэлжэ бай-
[...]. Ёһотойл алтанай сэнтэй үндэгэ
[...]г байгаа ха юмбибди. Иимэ олон
[...], отара, гүүртэнүүдтэ мэргэ-
[жэл]дэй ябажа үрдихэнь тон лэ бэр-
[хэ].

[Иим]э байдал маанадые ехэл туха-
[ру]улһан гээшэ. Үнгэрхэдөө малай
[...] бүхэндэ тэжээл зөөхэ гэхэдэ
[...] яашье хүсэжэ үхэгүй. Хай-
[...]шье гээд түсэблөөд туршаабди.
[...]шье боложо үгөөгүй һэн. Гүүртэ,
[...] бүхэндэ тэжээл буйлуулха
[...] тодхохо хэрэгтэй. Теэд хаана-
[...] тиимэ ехэ мүнгэн олдобо гээшэб.
[...]жэл мал ажалаа саашадань эр-
[хил]ээ болоо һаа, ажахыгаа гарзада
[...]лаһаа бэшэ юумэ байхагүй.

[...]Хүүшан, тарүү байдалтайгаар ажа-
[...] эрхилбэл, совхозойнгоо үйлэдбэ-
[...] саашанхи ургалтада, илангаяа
[...] ажалай [...] [illegible]

жэлдэ ойлгожо абаа һэмди. Ажахыгаа
ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ гэһэн зо-
рилгын табигдаад байхада ондоо һайн
арга бэдэрээгүйдэ таарахаа болиһон.
Тэрэнь хадаа фермэ, отделени, бри-
гада бүхэниие тусхай шэглэлтэй бол-
гохо, мал ажалые томодхохо гэһэн
арга болоно бшуу. Иигэжэл ажахы-
гаа эрхилээ хадамнай совхозой олзо
доходтой болохо байһаниинь дамжаг-
гүй.

ФЕРМЭНҮҮД ТОМОДХОГДОО

ТИИГЭЖЭ совхозой эмхидхэгдэ-
һэн түрүүшын жэлдэ бидэ ажа-
хы дотороо тусхай мэргэжэлтэйгээр
үйлэдбэреэ эрхилхэ шэглэл хараалаа
һэмди. Һаалиингаа гүүртэнүүдые то-
модхоһон, хонидоо нэгэ газар суг-
луулһан, гахайн фермэнүүдэй хүдэл-
мэри гуримшуулжа эхилээ һэмди.
Тиихэдээ захаһаа абаад хэгдээгүй,
һайса бодомжологдоһон, нютагай эр-
хэ байдал, малай ямар байратай бай-
һанаа хараадаа абаһан зэргэтэйбди.
Жэшээнь, Красный Яр тосхондо
үнеэдэй һайн байра бии, бэрхэ һаа-
лишад олон байгаа. **Тэндэ 330 үнеэ
байлгабабди.** Иихэдээ энэ гүүртэ хуу-
шанайхида орходоо хэдэн дахин то-
мо болоо. Тэндэ ганса хүн даагшаар
томилогдоо. Тоо бүридхэлшые хаһаа-
бди. Тэрэнэй уялгые фермые даагша
дүүргэдэг болоо. Урдань жэжэхэн
гүүртэ бүхэндэ искусственна аргаар
үрэжүүлгын пункт бии байгаа. Тэрэ
бүхэн техник-үрэжүүлэгшэтэй һэн.
Мүнөө 330 үнеэдые нэгэ хүн ядa-
маргүй энэ аргаар үрэжүүлдэг юм.
Тиихэдэ техник-үрэжүүлэгшэ адуул-
гашан шуу.

Иигээд ерэхэлээрээ фермэ, гүүртэ,
отарануудые бэрхэ, мэргэжэлтэй хү-
нүүд хүтэлбэрилдэг болоо, тэдэниие
һайн мэргэжэлтэдээр, һаалишад, хо-
нишод болон гахайшадаар бүридхэхэ
арга олдобо гээшэ.

Хоёрдохи гүүртэ 340 үнеэтэй.
Саашадаа үшөө олон болохо байна.
Тэрэ гүүртые нүхэр Муравьев даа-
на. Даагша болоһон дары тэрэ тоо бү-
ридхэгшэ хэрэггүй гэһэн байна. Һү-
нэй тоһолигые дээшэлүүлхын түлөө
нүхэр Муравьев ехэ оролдолго гар-
гаа. Һүнэй тоһолиг дээшэлүүлхэдэ
али зэргэ һайн гээшэб. Хэрбээ урда
жэлнүүдтэ гүрэндэ тушааһан һүнэй-
мнай тоһолиг 3,7 процент болодог
һаа, мүнөө 4 процентһээ доошоо оро-
хоёо болёо. Тус фермэ нёдондо совхоз
соогоо эгээл һайн үрэ дүн туйлаа,
**үнеэн бүриһөө 1723 килограмм һү
һааба, 100 үнеэн бүхэнһөө 96 тугал
абаба.**

Энэ гүүртын үнеэд оньһон аргаар
һаагдана, гидропонно аргаар ургуу-
лагдаһан ногоон нарай, залуу малда
эдюулэгдэнэ. Тэжээл буйлуулдаг
кухни хүдэлнэ. Саашадаа энэ фермэ
үүлтэр һайнтай эхэ мал үсхэбэрилхэ
шэглэлтэй болохо юм. Мүнөө манай
совхоз холмогорско үүлтэрэй 212 эмэ
хашарагуудые худалдажа абаад бай-
на. Гүүртые даагшаар зоотехнигые
табихамнай.

Һаалиин гүүртэнүүдые томодхоод
байхада тэдэниие оньһожоруулха, тү-
рүү дүй дүршэл, онол аргануудые
үргэнөөр нэбтэрүүлхэ аргатай боло-
нобди. Мүнөө һү һаалиин бүхы гүүр-
тэнүүд дээгүүр искусственна һү буй-
луулдаг болообди. Тэрэнэй һайн та-
лыень мэдэжэ абагдаа. Тугал бүхэн-
дэ 70 килограмм үдхэн һүн алмагда-
на. Иихэдээ гүрэндэ худалдаха һү-
нэймнай хэмжээн һураггүй дээшэл-
хэнь шуу. Үшөө һайн юумэнь юуб
гэхэдэ, тугалнууд ехэ түргөөр түл-
жэнэ, мяхажана. Томодхолго, мэргэ-
жэл ололго хадаа нэгэ доро олон
асуудал шиидхэхэ арга боломжо
олгоно бшуу.

1961 ондо эхэ хониднай бүхы тос-
хонуудаар таранхай байгаа. 200 эхэ
хонитой отара эгээл томо дээрэ
тоологдодог бэлэй. Долоон отарада
[...] [illegible] һэмди.

Иигэжэл өөһэдөө совхоздоо гарза гай
хэжэ байгаабди. **Мүнөө Быково тос-
хондо бүхы эхэ хонидоо суглуулаа-
бди.** Юундэб гэхэдэ, эндэ бэлшээринь
таарамжатай, байрань һайн байгаа.
Долоо бэшэ, харин тусхай хоёр бри-
гада эмхидхэгдэбэ. Тэрэнэй нэгэ-
ниинь 2900, нүгөөдэнь 2000 эхэ хо-
нидтой. Хоёр бригадада нэгэ бригa-
дир томилогдонхой. Саг үргэлжэ хү-
дэлхэ хонишод олдонхой. Хонишод-
шье ондоогоор ажалладаг болоо.

Эрье хонидые нэгэ гү, али табан-
шье жэлдэ барихадаа хамаагүйдэ
тоолодог байдаг һаа, мүнөө эрэ түл-
гэнүүдые үбэлжэлгэдэ үлөөхэеэ бо-
линхойбди. Юунэй түлөө тэдэниие
үбэлжүүлхэб даа. Мүнөө **бүхы хони-
доймнай 67 процентнь эхэ мал бо-
лонхой.** Бусадынь эмэ түлгэ, хурь-
гад болоно. 1962 ондо 100 эхэ хо-
нидһоо 36 хурьга түлжүүлһэн һаа,
нёдондо 74 хурьга түлжүүлһэн гээ-
шэбди. Мүнөө жэлдэ лаб лэ һураг-
гүй дээшээ болохо ёһотой.

ГАХАЙ ҮСХЭБЭРИЛГЭДЭ — ОНСО АНХАРАЛ

ГАХАЙ тухай эндэ онсо тогтохо
байнаб. Гахайе олзын, тэжээлэй
дайсан гээд зарим нэгэн мүнөөшье
хэлэхэ байха. Ажахын хүтэлбэрилэг-
шэд хони, һүтэй үнеэ үсхэбэрилхэ
гэхэдэ арсадаггүй, харин гахай гэ-
хэдэ, хуухынь үһэн үрзыдэг байха.
Юундэ тиигэнэб. Гахай барихада ехэ
гарзатай гэжэ бодонод ха юм.

Тиигэбэшье һаань, бидэ гахай үс-
хэбэрилхэ гэжэ шиидээбди. Иихэдээ
алдуу хээгүйбди гэжэ бододогбди.
Энэ һалбариие муугаар эрхилжэ, тэ-
рээнһээ боложо гарзада ородог ушар
өөһэдһөөмнайл болоно бшуу.

Гахай үсхэбэрилхэ хэрэг юунһээ
үндэһэтэйб гэбэл, манай совхоз ороо-
һото ургамалнуудые, хартаабха,
овощ ехээр тарижа шадаха аргатай.
Үнеэднай жэлһээ жэлдэ олон болоно.
Мүнөө 1800 үнеэтэй болообди. Хаана
ороoһо, хартаабха, һү ехээр абтаха
аргатайб, тэндэл гахай үсхэбэрилхэ
арга боломжо ехэ байна. Эдэ бүгэдые
тоолоож үзөөд байхадаа, манай эндэ
гахай олоор барихада тон таарамжа-
тай, олзотойшье байха гэжэ бодом-
жолһон байнабди. Зүгөөр энэ һалба-
рида юрэ бусын шалтагаанаар мүнгэ
зөөри үлүүсэ гаргашалха ябадалда
эсэс табиха, тэрэниие зүб ёһоор эр-
хилхэ гээшэ шухалын шухалада тоо-
логдоно.

Гахай хонин бэшэ ха юм даа. Үр-
шагтайхан ажалтай һалбари бшуу.
Мяха ехээр абадаг болохо гэжэ шии-
дэбэл, гахай үсхэбэрилгые ондоо
ямаршье һалбари һэлгэжэ шадахагүй.
Бодоод үзэе. **Хэрбээ «75-16» гэһэн
зорилгые ойрын сагта бэелүүлхэ гэ-
бэл, гахайһаа үлүү һайн ондоо мал
олохонь бэрхэ.**

Манай эрхэ байдал дээрэһээ ха-
ража үзэхэдэ үхэр, хони, шубуу үс-
хэбэрилжэ, энэ зорилгын хойнонь
гарахамнай бэрхэтэй байна. Тиимэ-
һээ һүнэй үүлтэрэй үхэр, мүн хони
үсхэбэрилхэтэеэ нэгэн хамта гахай
олоор бариха гол мэргэжэлтэйгээр
эрхилхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.
Тиигээд ажахыда энэ талаар нилээд
хубилалта хэгдээ. **Мүнөө манай сов-
хоз жэл бүри 3,5—4 мянган гахай
гүрэндэ тушаана. Бүхы тушаагдаһан
мяханай 30 гаран процентнь гахайн
мяхан болоно.** Нёдондо гахайн мяха
тушаалга урзанданайхиһаа 36 про-
центээр ехэ болоо.

Сэхынь хэлэхэдэ, хэрбээ гахай
олоор үсхэбэрилхэ хэмжээ абаагүй
һаа, иимэ амжалта туйлахамнай бэр-
хэтэй һэн. Нэн түрүүн совхоз болохо
үедөө 1680 гахайтай байгаа бэлэй-
бди. Үсөөхэн мүртөө, эдэ малнай аяар
10 ондоо газарта байрладаг һэн.
Иимэ байдалтай һалбариие олзотой-
гоор эрхилхэнь бэрхэтэйл һэн. **Эгээ
мүнөө таба мянга шахуу гахайтай-
бди. Иимэ олон гахай нэгэ газарта
суглуулагдажа, гурбан цех болгон
хубаарилагданхай. Гахайн тоо тол-
гойн олошороошье һаань, тэндэ хү-
дэлдэг хүнүүд хоёр дахин хороо, тэ-
дэндэ 1,5 дахин бага байра хэрэгтэй
болоно.** Гахай үсхэбэрилгые шэнэ гу-
римаар эрхилэлгын һайн талань иимэ.

Цехүүд гээшэнь хайшаа юм, гэбэл,
нэгэдэхи цех дотор һубай, хээлитэй-
шье болоһон эхэ гахайнууд байдаг.
Тэрэнэй дэргэдэ искусственна аргаар
үрэжүүлгын пункт бии. Хүдэлмэри-
шэдэй зорилгонь хадаа тэдэнээ һай-
наар харууһалха, саг соонь үрэжүүл-
хэ хэрэг болоно. Энэ цехтэ поршоон-
хонууд байлгагдадаггүй.

Хоёрдохи цех нэгэдэхиһээ гурбан
километрэй оршондо түхеэрэгдэнхэй.
Капитальнаар баригдаһан гахайн
байранууд. Доторнь гахайн түрэдэг
дүрбэн ряд клеткэнүүд. Абтаһан пор-
шоонхонууд эндэ хоёр һаратай боло-
тороо түлжүүлэгдэдэг. Гахайшад аба-
һан түлнүүдээ һайнаар, гарзалуулан-
гүй харууһалха уялгатай. Малшадта
гахай даалгагдадаг бэшэ, харин клет-
кэнүүд таһалагдадаг. Ушарынь хадаа
клеткэнүүдээ хооһон байлгахагүй,
хайшан гээл һаа, олон гахай түрүүл-
хэб гэжэ гахайшад оролдохо зэргэ-
тэй. Тиихэдээ түлөөһэнииньшье һайн
байха болоно.

**Гахайшад нэгэ доро түрэхэ болоһон
20—23 толгой гахай тушаан абадаг.**
Гахайн түрэлгэ 3—4 үдэрэй турша-
да үргэлжэлдэг. Поршоонхонууд хоёр
һара соо эхэеэ хүхэжэ тэнжэдэг юм.
Удаань эхэһээ таһалагдажа, түл-
жүүлгэдэ үгтэдэг. Тиихэдэнь эхэ га-
хайнууд нэгэдэхи цехтэ абаашаг-
дана.

Гурбадахи цехтэ гахай шахан тар-
галуулагдадаг. Малые бага гаргаша-
тайгаар шахахада тон таарамжатай-
гаар байрань түхеэрэгдэнхэй, мүн
оньһожоруулагданхай. Эндэ тэжээл
буйлуулдаг хоёр дабхар кухни тод-
хогдонхой. Кухниин хоёр хажуугаар
гахайн эдеэлдэг (столово) газар. Буй-
луулагдаһан тэжээл дүүжэн харгы-
да шагтагалһан тэргэ соо ашагдажа,
эдеэлдэг газарта абаашагдаад, тэн-
дэхи хобто, тэбшэ дотор эюулэгдэ-
нэ. Тэндэ авто-уһалуури мүн тодхог-
донхой. Энэ хоёр столово дотор нэгэн
доро 1000 гахай эдеэлүүлэгдэнэ. **Зу-
най сагта энэ байрада 6000 гахай
шахажа болоно.**

Саашадаа тэжээл хубаажа үгэхэ,
шэбхэ шээһынь зөөжэ гаргаха тусхай
насос гү, али транспортер тодхохо
түсэбтэйбди. Иимэрхүү оньһожо-
руулга мүн эхэ гахайн байрада тү-
хеэрхэбди.

Ажахыгаа тусхай мэргэжэлтэй
болгохо гэһэн асуудал малшадые
мүн лэ шадабаритай болгохо байна.
Гахайшан Е. Г. Жилина нёдондо 648
поршоонхо абаа. Тиихэдэ А. Смирно-
ва, П. Конева, С. Жилина гэгшэд
550—590 поршоонхо түлжүүлһэн
байха юм. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ
1000—1000 поршоонхо абахын тү-
лөө мүрысөө үүсхэнхэй. Дүй дүршэл,
шадабаригүй һаа, иимэ ехэ уялга
бэелүүлжэ бираха байгаа гү? Үгы
бэд даа.

**Абтаһан гахайн мяханай өөрынь
үнэ сэн хайшааб** гээд асуудал гара-
ха ёһотой. Даб дээрэ үнэтэйшэг лэ
байна. Хэрбээ 1962 ондо центнер нэ-
мэлтэ шэгнүүрэй өөрынь үнэ сэн 74
түхэриг 22 мүнгэтэ болоо һаа, нё-
дондо 71 түхэриг 64 мүнгэндөө оро-
һон. Мүнөө жэлдэ 55 түхэригһөө дээ-
шээ гарахагүй бэзэ.

Мяханай үнэ сэн ехэтэй байһанда
бидэ өөһэдөө гэмтэйбди. Үнэгүй тэ-
жээл бэлэдхэдэг болохо тушаа асуу-
далда анхарал мууса табигдана. Гол
түлэб концентрадаар тэжээһэн зан-
гаараабди. Концентраднай ехэл үнэ-
тэй тэжээл гээшэ ааб даа. Гахайда
эдюулхын тула холимол силос дара-
жа эхилээбди, зундаа ногоогоор тэ-
жээнэбди. Гэбэшье үшөөл ёһоор би-
рагдаагүй байһаар. Мүнөө хабар ша-
халгын цех шадар горох эбёос хоё-
рые холиһон тарилга 100 гектарта
хэхэбди. Мүн хартаабха, свёкло та-
рилгые үргэдхэхэбди. Дониигой үбһэ
ехээр үлтиргэжэ, талха ехээр бэлэд-
хэхээр хараалагдаа. Иигээд байхадаа
тэжээлнай үнэгүй болохо, энээнһээ
уламжалан, гахайн мяханшье хямда
сэнтэй байха. Хэрбээ 1962 ондо цент-
нер нэмэлтэ шэгнүүр бүхэндэ 9,5
килограмм концентрат гаргашалагда-
һан һаа, мүнөө жэлдэ 3,5—4 кило-
граммда оруулагдаха. Энээнэй ашаар
үнэ сэнгээр хямда мяхан абтаха зэр-
гэтэй.

Эхэ гахайгаа зүбөөр хэрэглэхын
тулада **искусственна үрэжүүлгэ нэб-
тэрүүлэгдээ.** Поршоонхо зунай үедэ
олоор абахые хүсэнэбди. Энэ үедэ тэ-
жээл яһала элбэг байдаг гээшэ ааб
даа. Зун абтаһан 200 эмэ поршоонхо
эхэ гахай болгохоёо шэлэн абаад, ян-
варь—март соо зун түрүүлхээр
ороондо оруулха ёһотойбди. Мүнөө
январь—февраль соо 250 эхэ гахай
үрэжүүлэгдээд байна.

Ямар зэргын түсэбтэй гээшэбибди
гэбэл, **байгша ондо 7650 гахай ша-
хажа, гүрэндэ тушаахабди. Тэрэмнай
4000 центнер мяханай хэмжээтэй.**
1965 ондо 12300 поршоонхо аба-
хаар хараалнабди. **Жэл соо тушааг-
даха 14360 центнер мяханай 8000
центнерынь гахайн мяхан болохо
ушартай.**

Ямар туһаламжа манда хэрэгтэй
гээшэб гэхэдэ, нэн түрүүлэн гахайн
байрануудай барилгада хамһабари хэ-
рэгтэй. Эхэ гахайн байра, тэжээл
буйлуулха цехэй барилга мүнөө жэл-
дэ эрхэ бэшэ эхилхэ шухала байна.
Энээндэмнай республикын Хүдөө
ажахын продуктнуудые абаха, бэлэд-
хэхэ министерство туһалха бэзэ гэжэ
найдагдана. Хожомоо залуу гахай
байлгаха байра барихаар түсэбтэй-
бди. Гадна минеральна үтэгжүүлгэ
манай совхоздо ехэ хэрэгтэй. Гахай-
да үнэгүй тэжээл бэлэдхэхэ гэбэл,
хартаабха, свёкло, овощ ехээр тари-
ха хэрэгтэй болоно. Тэрэнэй түлөө
үтэгжүүлгэ шухала. Бусад юумэнүү-
дые өөһэдынгөө хүсэ шадалаар бү-
тээжэ шадахабди. КПСС-эй ЦК-гай
февралиин Пленумэй шиидхэбэри-
нүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын
түлөө бүхы арга боломжоёо элсүүл-
хэбди.

Н. МЕДВЕДЕВ,
Кабанскын үйлэдбэриин
управлениин Шергинскэ
совхозой директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шергинскэ совхозой шахамал гахайнууд (Намар абтаһан фото).
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

(Энэ совхозой хараалһан хэмжээ ябуулгануудые 2-дохи нюурта уншагты).

ХОНИШОД ХУРЬГАДАА ӨӨҺЭДӨӨ ТҮЛЖҮҮЛНЭ

Эхэ хонидой отарануудта
дан олон хонидые байлгангүй-
гөөр харууһалбал, нэгэ талаа-
раа ажалынь хүнгэрдэг, түл
абалгын үедэ абтаһан хурьга-
даа хонишод өөһэдөө түл-
жүүлхэ аргатай болодог шуу.
Ажалаа иигэжэ эмхидхэһэн
Хориин үйлэдбэриин управле-
ниин «Первомайский» совхо-
зой зарим бригадануудай хү-
дэлмэриие хараад үзэебди.

Хонишон Мария Шагдаров-
на Шойроповагай хүтэлбэрил-
дэг бригадын 1131 толгой эхэ
хонид дүрбэн бүлэг боложо
хубаарилагданхай. Хоёр хүндэ
300-гаад толгой хонин хүртэнэ.
Ажал тухайнь хонишодтой хөө-
рэлдэхэдэ:

— 300-гаад хонидые хоёр
хүн даажа абаад хүдэлхэдөө,
ажалаа хүндэшөөнэгүйбди.
Олон хонидые нэгэ доро хара-
жа байһанда орходоо хүдэл-
мэринь хүнгэн байна. Мүнөө
бидэнэр хурьгадаа өөһэдөө
абажа, түлжүүлжэ байдаг бо-
лонхойбди,—гэжэ тэдэнэр хөө-
рэнэ.

Хонидой байра һайн, досоо-
гоо уужам. Газаа тойрон ха-
рууһалагдадаг, мүн хурьгад-
таяа сугтаа байдаг хонидто
уһа бүлеэдхэжэ уулгагдана.
Хонидые эдеэлүүлхэдээ хүг-
шэрһэниинь, тамир тэнхээгээр
һулануудыень хашаа соо ил-
гажа, амиидань байлгана. Хээ-
ли ехэтэй хонид тусгаар ха-
рууһалагдадаг.

Тэжээлэй рацион зохёогдон-
хой. Нэгэ хонидо дунда зэр-
гээр үдэр бүри 400 грамм үб-
һэ. 100 грамм талха таряанай
зүйл, һолоомон үгтэдэг. Хашаа
соогуурнь нарһанай шэлбүү-
һэн, дабһан табигдана. Хурь-
гадта хотын шүүһэн уулгагда-
даг, минеральна тэжээл үгтэ-
дэг.

Нүхэр Шойроповагай хүтэл-
бэрилдэг бригадынхидай үшөө
һайн талань гэхэдэ: ой сооһоо
шоргоолзоной бута зөөжэ, хо-
нидойнгоо хото соогуур дэб-
дидэг. Мүнөө жэлдэ саһан ба-
га байжа, тэрэниие суглуулха-
да хэбрэг байгаа бшуу. Шор-
гоолзоной бутые малай дэбдин
хэрт[э] хэрэглэхэ[...] [illegible]

Ажалай шэнээр эмхидхэгдээд байхада

багатай байдагһаа гадна, эл-
дэб үбшэнэй микробуудые
хюдана.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумые
ажалай амжалтаар угтаад,
үбэлэй түл олоор абажа бай-
хадаа:

— Эбтэй эмхитэйгээр ажал-
лажа, энэ жэлдэ 100 эхэ хонин
бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ
хурьга абаха уялгаяа заата-
гүй бэелүүлхэбди,—гэжэ мэ-
дүүлнэ.

Н. Бочкин.

ҮЙЛЭДБЭРИИЕ ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛТЭЙ БОЛГОХО, ТОМО ФЕРМЭ, БРИГАДАНУУДЫЕ БИИ БОЛГОХО, АЖАХЫН БҮХЫ ҺАЛБАРИНУУДЫЕ АШАГ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮГЖӨӨХЭ ЗАМДА ОРУУЛХА ТУХАЙ

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхозой хараалһан хэмжээнүү

Хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөлгэ гол хараа шугамнай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүсые хүгжөөхэ гол харгы замнай болоно гээд КПСС-эй ЦК-гай февралиин Плену[illegible]й тогтоол соо заагданхай. Тодоруулагдаагүй до[illegible]ой арга боломжонуудые хэрэглэхын түлөө бүри ехэ мэргэжэл шадабаритай болохо, энээниие бодотоор бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай түүхэтэ Пленумэй хараалһан үргэн программа соо табигдаба. Мүн үйлэдбэриин һалбари бүхэниие бодомжотой һайнаар, бүхы талынь хараада абалсан, эрхилхэ харюусалгые ингэжэ дээшэлүүлбэ. Эдэ бүгэдые Шергинскэ совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд гүнзэгыгөөр мэдэрнэ. Ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхын зорилгоор совхозой үйлэдбэриин хүгжэлтын хэмжээндэ хүрэмөөр газар тариалан, мал ажалаа эрхилхэ, ажалаа эмхидхэн ябуулха, эрдэм ухаанай, түрүү дүй дуршалэй түйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые шэнжэлэн шудалха зуураа ингэжэ этигээбди. Кабанскын үйлэдбэриин управлениин бусад ажахынуудтал адли, Шергинскэ совхоз газар тариалангаа, мүн мал ажалай бүхы һалбаринуудые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ ехэ арга боломжотой гэжэ бидэнэр тоолоноббди. Ехэ оробо тарян, овощ, мал ажалай бүхы продукци абаха, гүрэндэ худалдаха, ойрын жэлнүүдтэ ажагыгаа ашаг ехэтэй болгохо бүхы арга шухасал, хүсэгэ техникэ хүрэхөөр үтэржүүлгэ маанадта бии.

Совхозой ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ хэрэгые түргэдхэхын зорилгоор мэргэжэлтэдэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, хүдэлмэришэд-эдэбхитэдэй үргэн хабаадалгатайгаар тодорхой хэмжээнүүд — хоёр жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ программа зохёогдобо.

ҮЙЛЭДБЭРИИЕ ТУСХАЙ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ БОЛГОХО, ТОМО ФЕРМЭ, БРИГАДАНУУДЫЕ БИИ БОЛГОХО ТАЛААР

Шергинскэ совхоз һаянаг бии болоһон юм. Түрүүлэн эмхидхэгдэһэнһээнь хойшо гурбан жэл үнгэрбэ. Энэ 11 һууриин нэгэдүүлэгдэв. Урдань һууриин газар бүхэндэ багахан фермэ, гүүртэ, отаранууд байһан юм. Тиихэдэ элдэб янзын ургамалнууд таригдадаг байгаа. Ингэжэ ажахые хүтэлбэрилхэдэ элдэб бэрхэшээл тохёолдодог, захиргаанай — хүтэлбэриин, хамһабариин хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ гаргаша хэгдэдэг һэн. Гадна мал ажалда оньһожоруулга нэбтэрүүлхэдэ һаад тойбо ушаруулагдадаг байгаа.

Совхоз түрүүшынгээ жэлһээ эхилэн, ажахыгаа, һалбаринуудаа тусхай мэргэжэлтэй болгожо, томо фермэ, бригадануудые эмхидхэжэ эхилээ. Һү һаалиин 9 гүүртын орондо 7 гүүртэ бии болгогдоо. Эхэ хонидой отарануудые томо болгожо, Быково тосхон шадарай бригадада нэгэдүүлһэн байна. Гахай үсхэбэрилгэ мүн лэ тусхайта ёһоор мэргэжүүлэнхэй. Гурбан отделениин орондо хоёр үлөө. Саашадаа отделенинүүд үгы болгогдохо юм.

Багахан гүүртэ, хонинной-товарна фермэнүүдэй томодхогдоһонһоо, гахайнуудые цехын гуримаар байлгадаг болоһоной ашаар захиргаанай — хүтэлбэриин, хамһабариин хүдэлмэрилэгшэд, мал ажалда хүдэлдэг 40 хүн сүлөө гараһан байна. Ажал оньһожоруулха бэрхэшээлтэй олохон асуудалнууд шиидхэгдээ. 570 үнеэтэй һү һаалиин 2 фермэдэ оньһото машинын хүсөөр һүн һаагдадаг болоо, автоуһалуури тодхогдоо, бүхы гүүртэнүүдтэ тэжээл бэлдэлгэ һайжаруулагдаа. Гахайн эдеэ машинын хүсөөр бэлдэхэ, гахайнуудта үгэхэ, байрыень сэбэрлэхэ хүдэлмэри оньһожоруулха талаар ехэ ажал хэгдэнхэй.

Совхозоймнай тусхай мэргэжэлтэй болоһон гол һалбаринь гахай үсхэбэрилгэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 2097 центнер гахайн мяхан абтажа, гүрэндэ худалдагдаа һэн. Энэ жэлдэ 4000 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 2 дахин ехэ гахайн мяхан гүрэндэ худалдагдахаар хараалагдаа. Гахайн мяха ингэжэ ехэдхэхэ бодото арга боломжо бии гээшэ. Энэ жэлэй эхиндэ ажахыдамнай 4920 гахай, тэрэ тоодо 280 гол эхэ гахай, нэгэ түрүүлээд худалдагдадаг 465 эхэ гахай, саашадаа үсхэбэрилгэдэ үлэхэ 957 эмэ гахай бии. Гадна томохон болоһон 1282 поршоонхо түлжүүлэгдэнэ. 2 һараһаа дээшэ болоһон 1100 поршоонхо бии. Эхэһээнь һалгаагдаха болоһон 690 поршоонхо бии байна. Январьһаа май хүрэтэр 3240 поршоонхо абтаха. Эды шэнээн поршоонхонуудые абахын түлөө 1963 оной сентябрьда искусственна аргаар 60 гахай, октябрьда — 126, ноябрьда — 158, декабрьда — 200, 1964 оной январьда — 150, бүхыдөө 694 гол, нэгэ түрүүлээд тушаагдаха гахайнууд үрэжүүлэгдэһэн. 1964 ондо 420 гол эхэ гахай, нэгэ түрүүлээд тушаагдаха 1545 гахай поршоонхолуулагдажа, хамтадаа 7650 поршоонхо абтаха.

Жэлэй туршада голодоһондо гараһан 16 азарга гахай, 80 гол эхэ гахай, нэгэ түрүүлээд тушаагдаха 792 гахай гүрэндэ худалдахабди. Эдэнэй шэгнүүр бүхыдөө 1300 центнер болохо. Гадна шахагдажа байһан 1282 залуу гахайнуудые, томохон болоһон 1100 поршоонхонуудые, 1964 оной январь — май һарада гараһан 3180 поршоонхонуудые тушаахабди. Эдэнэй амидын шэгнүүр 2700 центнер татаха. Тиигэжэ бүхыдөө 4000 центнер гахайн мяхан, тэрэ тоодо нэгэдэхи кварталда 380 центнер, хоёрдохидо — 420, гурбадахида — 1200, дүрбэдэхидэ — 2000 центнер худалдагдаха болоно.

Совхоз 1965 ондо бүхы дээрээ 8000 центнер гахайн мяха абадаг болохо юм. Жэлэй туршада 12000 гахай шахагдаха. Жэлэй эсэстэ 1500 гахайтай болохобди, тэрэ тоодо гол эхэ гахай 300, нэгэ түрүүлээд тушаагдадаг гахай 700 хүрэхэ юм. Бүхыдөө абтадаг мяханай 56 процентнь гахайн мяхан болгогдохо.

Гол һалбаримнай гахай үсхэбэрилгэ боложо, бодо малаймнай, хонидой тоо нэгэл хэмжээндээ тогтоогдохо ушартай. Гэхэ зуура һү һаали саашадаа дээшэлхэ, нооһон, үхэрэй, хонинной мяхан бүрил ехээр абтадаг болохо бшуу. Үнеэдэй, хонидой үүлтэр һайжаруулжа, эрдэм ухаанай, түрүү дүй дуршалэй түйлалтануудые нэбтэрүүлжэ, малые һайнаар харууһалдаг, эдеэлүүлдэг болоожол, мал ажалай эдэ һалбаринууд ашаг ехэтэйгээр хүгжөөгдэхэ байна. 1964 ондо 16 процентээр, 1965 ондо 26 процентээр ехэ һүн һаагдаха. Продукциин единицэ бүхэниие абаха хэрэгтэ һураггүй бага гаргаша хэгдэдэг болоод, совхоз үритэхээ болижо, ашаг ехэтэй ажахынуудай тоодо орохо.

ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГЖҮҮЛХЭ ТАЛААР

Үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлдэхэ асуудал шиидхээд байхадал, мал ажал хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан түсэбүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ бшуу. Энэ жэлдэ 155 мянган центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл хэрэгтэй болохо. Тэрэ тоодо 4000 тонно талха тарянай зүйл, 22600 тонно силос, 800 тонно хартаабха, 3400 тонно үбһэн, 500 тонно турнепс болон саахарай свёкло, 4000 тонно һолоомо бэлэдхэгдэхэ болоно. Өөһэдтэмнай ургуулагдаһан таряа талханай зүйл хэрэглэмжыемнай арайл хангажа шадахагүй.

Ерэхэ жэлдэ хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлэдхэгдэхэ ушартай. Хараалагдаһан бүхы продукцияа абахын түлөө 200 мянган центнер тэжээлэй единицэ хэрэгтэй. Тэжээлэй баланс юуһээ бүридэхэб? Энэмнай 5900 тонно талха тарянай зүйл, 24500 тонно силос, 1650 тонно хартаабха, 725 тонно турнепс, 1400 тонно саахарай свёкло, 4050 тонно үбһэн, 5000 тонно һолоомо болон 2100 тонно тэжээлэй единицын хараанай тэжээл бэлшээриин газарһаа абтаха болоно.

Хэды шэнээн тэжээл хэрэгтэй болохоб гэжэ хараалан, тарилгын талмайн бүридэл зохёогдохо байна. 7500 гектарта энэ жэл таригдаха оробото ургамалнуудай 5000 гектарынь шэниисэ болохо. Гадна 1200 гектарта обёос, 1200 гектарта горох, 200 гектарта саахарай свёкло, 350 гектарта хартаабха, 50 гектарта турнепс, 70 гектарта овощ таригдаха юм. Хахалагдадаг газарай оройдоол 4 процентнь паар болохо. Ерэхэ жэлдэ тарилгын талмайн бүридэл нимэрхүүл зандаа үлөөгдэхэ. Гэхэ зуура, гектар бүхэнһөө бүрил ехэ ургаса хуряагдадаг болохо байна. Хэрбээ энэ жэлдэ оробото ургамалнуудай га бүхэнһөө 11,3 центнер ургаса хуряагдаха һаа, 1965 ондо 14 центнер хүргэгдэхэ. Энэ жэлдэ шэниисэ 11,6 центнер абтахаһаа, 14,5 центнер хүргэгдэхэ, обёос 11,5-һаа 14 центнер, горох 10-һаа 12,5 центнер, турнепс 100-һаа 150 центнер хүргэгдэхэ байна бшуу. Нуга сабшалангай га бүхэнһөө 15 центнер үбһэн хуряагдаха. Тиигэжэ хахалагдадаг газарай гектар бүхэнһөө энэ жэлдэ 12,6 центнер тэжээлэй единицэ, ерэхэ жэлдэ 14,7 центнер тэжээлэй единицэ абтаха байна. Ерэхэ жэлдэ 100 гектарһаа бага бэшэ уһалагдадаг тариалангай газартай болохын зорилгоор тусхай хүдэлмэри ябуулагдахань. Тариалангай ургасые дээшэлүүлхын түлөө энэ жэлдэ 25980 тонно наг шэбхэ, тэрэ тоодо хартаабха тариха газарта 17500 тонно, овощ тариха газарта 2480 тонно, саахарай свёкло тариха газарта 6000 тонно шэбхэ гаргагдаха. Тарилгын гектар бүхэндэ 2 центнер хүртэхөөр хараалжа, 1000 тонно минеральна үтэгжүүлгэ хэрэгтэй болохо. Совхоз 240 тонно аммиагай уһа абаа. Хабарай тарилгын эхилтэр үшөө 200 тонно асарагдаха.

> **Ажахы дотороо тусхай шэглэлтэй бригадануудые эмхидхэхэ, гахай олоор үсхэбэрилжэ, гахайн мяха абалгые эрид ехэдхэхэ талаар хараалагдаһан Кабанскын совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй хэмжээ ябуулгануудые дэмжэхэ.**
>
> **Шергинскэ совхозой жэшээгээр колхоз, совхозуудай ажахы дотор тусхай шэглэлтэй бригадануудые бии болгохо, нэн түрүүн гахайн, шубуунай фермэнүүдые томодхохоор үйлэдбэриин управленинүүдые, партийна комитедүүдые, колхозуудай правлени болон совхозуудай дирекцинүүдые, партийна организацинуудые уялгалха.**
>
> (КПСС-эй обкомой III пленумэй тогтоолһоо).

Ерэхэ жэлдэ 26000 тонно шэбхэ, 32000 тонно шэбхэ-шоройн компост, 6500 тонно торфо-аммиагай компост хэрэглэгдэхэ, 1600 тонно минеральна үтэгжүүлгэ абахабди.

Эрхим шанартай сортовой үрэһөөр оробото ургамалнууд таригдаха. Шэниисын тарилгын 80 процентые «Скала», «Онохойская-4» сортын үрэһөөр тарихабди. «Уладовский-303» сортын горохой үрэһэн манай эндэ згээ ургасатай гэжэ тоологдоно. Энээниие хэрэглэхэбди. Оробото ургамалнуудай 90 процентые хэрээһэлүүлэн, нариин зуруудтайгаар, гектар бүхэндэ 2,2—2,4 центнер үрэһэнэй хүртэхөөр дээшэлүүлэгдэһэн нормоор тарихабди. 1965 ондо хэрэглэхээ 5000 гектар намарай эртын жэгдэлэгдэһэн паар хахалагдаха. Хадалиг газарай хүрьһые шаблаагүй плугаар элдүүрилхэ туршалга хэхэбди. Буртаг үбһэнтэй тэмсэхын зорилгоор энэ жэлдэ 500 гектар тарилгын газарта гербицидүүдые хэрэглэхэ байнабди.

МАЛАЙ БАЙРА БАРИЛГААР

Ажахыгаа тусхай мэргэжэлтэй болголгодо таарахаар энэ хүдэлмэри ябуулагдаха. Жилино тосхондо энэ жэлдэ эхэ гахайн байра капитальна барилгын мүнгөөр бүтээгдэхэ юм. Мүн эндэ тэжээл бэлдэхэ цех баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха.

Саашадаа гахайн мяха абалгын бүри дээшэлхэ байһые хараадаа абажа, гахай шахаха оньһожоруулагдаһан, автомадаар хангагдаһан хоёр байра 1965 онһоо баригдажа захалха. Нэгэнь 1966 ондо, нүгөөдынь 1967 ондо бүтээгдэхэ.

1965 ондо Жилино тосхондо 2 мянган поршоонхо түлжүүлхэ байра бүтээгдэхэ.

МАЛАЙ ФЕРМЭНҮҮДЫЕ ОНЬҺОЖОРУУЛХА, ЭЛЕНТРЫН ХҮСӨӨР ХАНГАХА ТАЛААР

Гахайн байра оньһожоруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха юм.

Тэжээл бэлдэхэ ба тэрэниие тараажа үгэхэ, байра сэбэрлэхэ бүхы хүдэлмэри машинаар хэгдэдэг болохо байна. Имэ оньһожоруулга хэхэдэ тиимэшье ехэ мүнгэ зөөри гарахагүй: 31 мянган лэ түхэриг хэрэглэгдэхэ. Тэрэнь эдэ жэлдэл гүйсэд харюулагдаха ушартай.

1966 онһоо эхилжэ автомат нэбтэрүүлэгдэхэ. Түрүүлэн гахай шахалгада хэрэглэгдээд, удаань фермын бүхы хүдэлмэри автомадаар бүтээгдэхэ болохо.

Фермын хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха зорилгын табигдаад байхада хүсэ ехэтэй хоёр трансформатор тодхохо хэрэгтэй.

Газар тариалангайшье ажал оньһожоруулха хүдэлмэри үргэдхэгдэхэ: хартаабха ургуулха хүдэлмэри 1963 ондо 60 процент оньһожоруулагдаһан байбал, тэрэ 95 процентдэ хүргэгдэхэ. Саахарай свёкло 1964 ондо 75 процент оньһожоруулагдаха. Энээнэй түлөө совхоз жэлэй фондһоо гадуур 96,7 мянган түхэригтэ трактор, автомобиль, хүдөө ажахын бусад машина болон түхеэрэлгэнүүдые абаха юм.

Торф-шэбхын, торф-минеральна компостнуудые хэхэ машинануудые худалдан абалгада нилээд ехэ гаргаша хэгдэхээр хараалагдана.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ БОЛОН ТҮЛӨӨҺЭН ТУХАЙ

1963 он хүрэтэр колхоздо 3 отделени байгаа. Отделени бүхэндэ захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд байһан. Мүнөө имэ отделенинүүдэй байһанай хэрэгынь һалаа. Бүри нёдондо нэгэ отделениие үгы хээ һэмди. Тиигэжэ жэлдээ 7,5 мянган түхэриг абадаг 4 тушаалтан һуларжа үгөө. Совхоз саашадаашье отделенинүүдые үгы болгохо, үйлэдбэриин гол тулгуури болохо бригада, звенонуудые бэхижүүлхэ, фермэ, гүүртэ болон отарануудай хүтэлбэрилгые һайжаруулха замаар ябаха байна. 1965 ондо отделенинүүдые үгы болгоһоной эсэстэ жэлдэ 18,3 мянган түхэриг салин абадаг 10 тушаалтан үсөөрхэ.

Бригада дотор саашадаашье хартаабха, овощ, свёкло ургуулха, тэжээл бэлэдхэхэ ажахын тоосоондо оруулагдаһан, оньһожоруулагдаһан звенонууд байгуулагдаха. Тэдэнэй ажалай түлөөһэн абаһан продукциинь зэргээр үгтэхэ болоно. Түсэбһөө гадуур продукци абахадань, тэрэнэй сэнгэй 20 процентые нэмэжэ түлэхөөр шиидхэгдээ.

Хартаабха ургуулхын тулада тус тустаа 5 хүнтэй оньһожоруулагдаһан 7 звено байгуулхамнай. Зүгөөр тэдэ 5 хүдэлмэришэнэй дүрбэниинь механизатор байха юм. Саахарай свёкло ургуулха оньһожоруулагдаһан нэгэ звено, овощ ургуулгада 25 хүнтэй 1 звено эмхидхэгдэхэ. Звено бүхэндэ 60 гектар овощ, 10 гектар саахарай свёкло даалгагдаха. Овощ, саахарай свёкло болон турнепс харууһалхын тула 20 хүнһөө бүридэһэн, оньһожоруулагдаһан звено байгуулагдаха. Тэрээндэ 25 гектар тарилга даалгагдаха. Саахарай свёклын хойноһоо харууһалха зорилгоор оньһожоруулагдаагүй звено 15 хүнһөө эмхидхэгдэжэ, 20 гектар даалгагдаха.

Органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ тарааха, компост бэлдэхэ талаар тусхай звено байгуулагдаха. Тэрэнэй мэдэлдэ трактор болон ашаа шэрэхэ түхеэрэлгэнүүд үгтэхэ.

Бусад тариалан ажахын тоосоондо ороһон звенонууд болон бригадануудта даалгагдаха.

Гахайн фермын хүдэлмэри цехэй гуримаар эмхидхэгдэнэ. Энээнэй ашаар тус һалбар[illegible] ажаллажа байһан хүдэлмэришэдые тусхай [illegible] гэжэлтэй болгоходо туһална. Мүнөө фер[illegible] 3 цех бии: һубай ба хээлитэй эхэ гахайнуу[illegible] түл абаха болон гахай шахаха цехүүд. Саа[illegible]даа үүлтэртэ эхэ, азарга гахайнуудые үс[illegible] цех бии болгохоор түсэблэгдэнэ.

Нэгэдэхи цехэй гахайшадта ажалайнь тү[illegible]һэн искусственна үрэжүүлгэдэ бэлдэһэн, [illegible]жүүлэгдэһэн эхэ гахай бүхэнэй түлөө үг[illegible] Хоёрдохи цехэйхидтэ — абтаһан поршоонхо[illegible]дай тоогоор, тэрэнэй шэгнүүрэй нэмэһэр[illegible]лөөһэн тодорхойлогдохо. Гурбадахи цехынх[illegible] — гахайн шэгнүүрэй нэмэлтээр хараалагд[illegible]

Бригада болон фермэнүүдые ударидахаар [illegible]дэ, дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые эльгээнэ[illegible] саашадаашье эльгээхэбди. Жэшээнь, Жил[illegible] тосхоной бригадые агроном М. М. Конев, Р[illegible]ново тосхонойхиие — агроном П. Е. Бу[illegible] хүтэлбэрилнэ. Овощ ургуулха звеное дүр[illegible] ехэтэй тарияшан П. А. Гурулев ударидана. Ш[illegible]гинскэ һаалиин фермые ударидахаар дээд[illegible] дэмтэй зоотехник А. И. Вторушин эльгээ[illegible] 2 бригадирнай мүнөө совпарт-һургуулида, [illegible] нэгэнь Буряадай хүдөө ажахын институдай [illegible]лэй курсада һурана. 1964 онһоо 1965 он [illegible]рэтэр бүхы бригадирнууд болон звеное даа[illegible] 200 часай программаар һуралсажа, мэргэжэ[illegible] дээшэлүүлхэ юм. Механизаторнуудые бэлд[illegible] һургуулинуудта энэ жэлдэ 20 тракторист бо[illegible] машинистнуудые һургажа, 1965 ондо 15 [illegible]ханизаторые бэлдэхэ. Саашадаа механизато[illegible]нуудай бүгэдэ нийтын һуралсалай кружогуу[illegible] жэлдээ 20—25 хүн дүүргэжэ байха. Бүхы тр[illegible]торнууд хоёр халаанай трактористаар хан[illegible]даха. Поли дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэд [illegible]рохимиин кружогуудта ябажа һуралсаха. М[illegible] малшадшье 40 часай программаар хими шуда[illegible]

АЖАХЫ ДОТОРОО ТУСХАЙ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ БРИГАДАНУУДЫЕ ЭМХИДХЭХЭДЭ ЭНОНОМИЧЕСКА ТАЛААРАА ЯМАР АШАТА[illegible]

Ажахы дотороо тусхай мэргэжэлтэй бригаднуудые эмхидхэһэнэй ашаар 1964—1965 онуу[illegible]та мал ажалай болон тарян ажалай продукнууд нилээд ехээр абтаха.

Тарилгын талмайн үргэдхэгдөөгүйшье һаа 1963 ондо 7 834 тонно таряа абтаһан байба[illegible] тэрэ 1964 ондо 10 500 тоннодо хүргэгдэ[illegible] Хартаабха 1.272 тонноһоо 3 150 тоннодо, ов[illegible] 900 тонноһоо 1.050, шэмэтэ тэжээл — 19 3[illegible]һээ 24475 тоннодо хүргэгдэхөөр хараалагда[illegible] 1965 ондо совхоз 31 500 центнер һү аба[illegible] тиин 1963 ондо 25 015 центнер һаагдаһан ба[illegible]гаа. Нёдондо 6 850 центнер мяха (амидын ш[illegible]нүүрээр) абтаһан байбал, хойто жэлдэ 14[illegible] центнертэ, тэрэ тоодо гахайн мяхан 2.097 цен[illegible]нер байһанаа 8 мянган центнертэ хүргэгдэх[illegible]

Тиигэжэ хахалагдадаг газарай 100 гек[illegible] бүридэ 70 центнер, эдлүүриин бусад газар[illegible] 100 га бүридэ 14,9 центнер (үүсэлэгдэһэн) мяхан абтаха.

Энэ үедэ оробо тарянай өөрынь үнэ сэн 1[illegible] процент, хартаабхын — 2 дахин, үхэрэй мя[illegible]най центнер бүхэн 33 процент, гахайн мях[illegible] — 30 процентһээ бага бэшээр хямдарха бай[illegible]

Тиигэжэ совхозой энэ жэлдэ 26,7 1[illegible] ондо — 126 мянган түхэриг сэбэр олзо аба[illegible] Тэрэ тоодо гахайн мяха худалдажа, энэ жэл[illegible] 49,8, ерэхэ жэлдэ — 87 мянган түхэриг ол[illegible] оруулагдаха. Хэрбээ нёдондо нэгэ хүдэлмэриш[illegible] бүхэн 1582 түхэригэй продукци үйлэдбэрил[illegible] байбал, байгша ондо 2054, 1965 ондо — 24[illegible] түхэригэй продукци абаха. Центнер гахай[illegible] мяха абалгада 1963 ондо 10,6 хүдэлмэриин үд[illegible] гаргашалагдаһан байбал, тэрэ 1965 ондо [illegible] үдэр хүрэтэрөө хороогдохо.

Эдэ хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлһэн[illegible] ашаар Шергинскэ совхоз КПСС-эй ЦК-гай фе[illegible]ралиин Пленумэй эрилтын ёһоор ажахыгаа аш[illegible] үрэ ехэтэйгээр эрхилдэг болохо байна.

ШЕФСКЭ ТУҺАЛАМЖА ҮРГЭДХЭНЭ

Хүдөө ажахые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, арадай ажахын ашаг ехэтэй һалбари болгохо гэһэн зорилгын мүнөө табигдаад байхада промышленна предприятинуудай коллективүүд энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ хэр зэргээр хабаадалсаха, ямар туһа нэмэри хүргэхэ тухайгаа тодорхойлжо, тусхай уялга абажа байнхай. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудал совет арадай бүгэдын хэрэг гэжэ партимнай заана. Энэ зорилго бэелүүлхэ талаар юу хэжэ, ямар хэмжээ абажа байһан тухай хөөрэхыень промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ манай редакци хандаба.

Тэдэнэй үгэһэн харюу доро толилогдобо.

Нүхэр **Шанчуров,** Прибайкальска промышленно-үйлэдбэриин зонын партком:

Зонымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд, алба хаагшадай хандалгатай танилсажа, гээгдэнги колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэхэ, ашаг олзо оруу даг ажахынууд болгохо хэрэгтэнь туһаламжа хүргэхэ талаар абаһан уялгыень һайшааба.

Бүхы предприятинуудай коллективүүд колхоз, совхозуудые даажа абаад, ямар туһаламжа хүргэхэ тухайгаа зүбшэн хэлсэһэн байна. Цемент-шиферэй заводой хүдэлмэришэд Кабанскын совхозые шефтээ абаха гэжэ шиидээд, наг шэбхэ ашахын тула нэгэ экскаватор совхоздо эльгээхэ болобо. Мүн тус заводойхид ашаа буулгадаг хоёр тэргэ бүтээжэ, шефтээ абаһан ажахыда эльгээһэн юм. Хүдэлмэришэдэй хүсөөр хартаабха тариха 210 га поли дээрэ наг шэбхэ зөөгдэхэ юм.

Сэлэнгын барилга-хабсаралгын управлени Шергинскэ совхозые, Байгалай леспромхозойхид — «Путь к коммунизму» колхозые, Итанцын леспромхоз — «Прибайкалец» колхозые, Сэлэнгын модоной бааза «Заветы Ильича» колхозые шефтээ абажа, хэрэгтэй туһаламжа хүргэхэ болоһон.

Нүхэр **Федотов,** Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь:

Манай комбинадай хүдэлмэришэд колхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэхэ хэмжээ ябуулга хараалаанхай, социалис уялга абанхай. Колхозуудта үзүүлэгдэхэ туһаламжые зүбөөр хүтэлбэрилхын, ёһотойгоор эмхидхэхын, тэдэнэй үрэ ехэтэй байхын тула штатна бэшэ тусхай таһаг эмхидхэгдээ, тэрэниие даагша, 10 инструкторнууд томилогдоо. Комбинадай 30-аад хүдэлмэришэд Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхоздо үбэлэй түл абалгын үедэ туһаламжа хүргэхөөр ошожо хүдэлжэ байһаар.

Комбинадай хүдэлмэришэд долоон жэлэй түсэбэй 6-дахи жэлэй социалис уялга абахадаа шефскэ ямар туһаламжа хүргэхэ байһанаа мүн лэ тодорхойлһон юм. Зэдын колхоз, совхозуудай управленидэ агрохимическэ лаборатори эмхидхэхэ гэжэ хараалагдаа. Ямар темээр агрохимлаборатори эмхидхэбэл колхоз, совхозуудта аша туһатай байха тушаа дураадхалаа эльгээхыень тус управленидэ хандаба. Урданьшье манай коллектив Захааминай колхозуудта туһалдаг байгаа. Эндэхи колхозуудта ямар туһаламжын хэрэгтэй байһые тодорхойлжо, колхозуудай экономико хүгжөөлгэдэ хабаадалсаха байһанаа комбинадай хүдэлмэришэд мэдүүлнэ.

Нүхэр **Рогачев,** Загарайн промышленно-үйлэдбэриин парткомой хүдэлмэрилэгшэ:

Леспромхозуудай, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд шефтээ абаһан колхоз, совхозуудта хэрэгтэй туһаламжа хүргэхэ талаар хэмжээ ябуулга хараалжа байнхай. Леспромхоз бүхэн ямар нэгэн колхоз, совхозые шефтээ абаба. Хүртэйн леспромхоз Чисаанын совхоздо, Хандагайн леспромхоз — Хэжэнгын совхоздо, Шулуутайн леспромхоз «Гигант» колхоздо, Хандагатайн леспромхоз XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо туһаламжа хүргэхэ юм. Колхоз, совхозуудай хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха хэрэгтэнь ехэ туһаламжа хүргэгдэхэ гэжэ хараалагдаад, хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха, запасной частьнуудаарнь хангаха хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

С. Бардамова.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэн, нэгэдэхи кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) коммунис ажалай ударник Наталья Станченко һурагша Нина Куприяноватай хөөрэлдэжэ байна.

И. Осетровой фото.

Олоороо һуран[illegible]

«Электромашина» заводой [illegible]торнуудые суглуулжа хабсарга[illegible] участогайхид һара бүрии[illegible] даабари 140—165 проце[illegible] дүүргэжэ, эрхим ажалаараа [illegible]вод дээрээ суурхадаг болон[illegible] Тус участок (начальнигынь [illegible] Килен) мүнөө хоёрдохи жэл[illegible] коммунис ажалай коллекти[illegible] нэрэ зүүжэ ябана.

Ажал хүдэлмэридөө имэ һа[illegible] амжалта хайшан гээд түйла[illegible] гэбэл, тус участогай хүдэлмэ[illegible]шэд бултадаа элдэб кружок, һу[illegible]гуулинуудта һуралсажа, эр[illegible] мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг [illegible] Хүдэлмэришэд Г. Шагаева ме[illegible]цинскэ институдта, А. Оксаме[illegible]това — Улаан-Үдын технологи[illegible]ска институдта, А. Моксоев, [illegible] Шитенков — үдэшын индустриа[illegible]на техникумдэ һуралсана.

В. Вижни[illegible]

Ажаллахадаа, һуралсахадаашье бэрхэ

Бэрхэ жолоошон, эрхим нүхэрнай гээшэ гэжэ Георгий Федорович Худяков тухай Тимлюгэй автобазын хүдэлмэрилэгшэд хэлсэдэг юм.

Арба гаран жэлэй туршада энэ автобазада хүдэлхэ зуураа, Георгий Федорович үнэн сэхэ ажалаараа, урин дару абари зангаараа хүн нүхэдтөө хүндэтэй, ажал дээрээ магтаалтай болонхой.

— Олохон маркын машинанууд жолоодогдоо гээшэ. «ГАЗ», «ЗИЛ», «МАЗ», «КРАЗ» — эдээнэй алинииньшье яһала һайн машинанууд гэжэ тоологшоб. Гансахан лэ тэдэнэй хойноһоо харууһалжа, саг болзортонь техническэ харууһа, бага зэргын заһабари хээд ябабал, хараалагдаһан хэмжээнһээнь холо үлүү ябуулжа болохо юм, — гэжэ нүхэр Худяков ажал тухайгаа хөөрэдэг.

Машинанууд тухай Георгий Федорович тон зүб хөөрэнэ. Тиибэ яабашье тэдэниие зүбөөр ашаглажа шадаха хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Энээн тушаа нүхэр Худяков ёһотойл жэшээ харуулдаг байна.

Арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй баталагдахада Георгий Федорович ашаа шэрэхэ долоон жэлэйнгээ даабари 6 жэлдэ дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Энэ уялгаяа хэр зэргээр дүүргэжэ байнаб? Ашаа зөөхэ табан жэлэйнгээ түсэб дүрбэн жэлдэ дүүргээ һэн. Мүнөө 1965 оной түсэбөөр ажаллажа оронхой. Үнгэрһэн энэ үедэ даабариһаа гадуур 50 мянган тонно ашаан шэрэгдээ. Имэл даа, коммунис ажалай ударнигай хүдэлмэриин үрэ дүн.

— Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ намда 1960 ондо олгогдоһон юм. Энэ нэрэ хүндэ гансал һайнаар ажаллахые баадхадаггүй, мүн эрдэм болбосоролоо, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхые уялгалдаг, гэр байрадаашье коммунис ёһоор ажаһуужа һураха эрилтэ табидаг байна, — гэжэ нүхэр Худяко[illegible] лээ һэн.

Энэ талаар нүхэр Худяковһоо [illegible]шэ абаха юумэн олон. 1960 [illegible] үдэшын һургуулиин 5-дахи кла[illegible] орожо, үнгэрһэн жэлдэ найма[illegible] класс дүүргэжэ гараа. Теэд энэ[illegible]рээ һанаагаа амараагүй. Һург[illegible] дүүргэмсээрээ шалгалта ба[illegible] Тимлюгэй индустриальна техни[illegible] нэгэдэхи курсада ороод, мүнөө [illegible] мээр һуралсажа байна. Гадна ү[illegible]һэн жэлдэ социалис мүрысө[illegible] шалгаржа, «РСФСР-эй социалис [illegible]рысөөнэй отличник» гэһэн знач[illegible] шагнагдаа бэлэй.

— Энэ жэлдэ ашаа шэрэхэ [illegible]лоон жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ [illegible]лэһэндээ хүрэхэл байхаб, — [illegible] Георгий Федорович манда найда[illegible]гаар хэлээ һэн. Һанаһандаа хүр[illegible] һарбайһанаа барихыень бэрхэ [illegible]шондо хүсөө һэмди.

Д. ЦЫРЕНО[illegible]

Туһаламжаяа тодорхойлбо

Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо зорилго бэелүүлэлсэхэ гэжэ шиидэһэн «Электромашина» заводой коллектив локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй хандалга һайшаагаад, колхоз, совхозуудай Хоринн управлениин «Победа» колхозые шефтээ абаба.

Тэдэнэр хэхэ ажалаа тодорхойлоо. Сеялкэдэ үрэһэ оньһон аргаар хэхэ хоёр түхеэрэлгэ хэжэ, апрелиин нэгэн болотор колхоздо эльгээгдэхэ юм. Хабарай тарилгын үедэ 8 тракторист, 8 комбайнер колхоздо ажаллаха. Ургаса хуряалга болотор ороһоной тоог оньһожоруулха гэжэ хараалагдаа.

Хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха типовой мастерской баригдаха, гаражые халуун уралаар дулаасуулха түхеэрэлгэ тодхогдохо юм. Мүн 5 библиотекэ суглуулагдажа, колхозой фермэнүүдтэ эльгээгдэхэ, лекци уншагдаха, уулзалганууд эмхидхэгдэхэ болоо.

Т. Насыров.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной мартын 10.

М. Н. Ербановай түрэһэнһөө хойшо 75 жэлэй гүйсэһэндэ

Арадай хүбүүн, партиин солдат

..7 оной намар һэн. Улаан-..Барилгашадай клуб соо дүү-..залуушуул сугларанхай, дуу ..ндална. Тиигэжэ байтар наа-..гаа, дуу дорьбоон замхаад, ..хон һуури һууряа эзэлбэ. ..даа гэшхэдэлтэй, шаб гэмэ ..халаншаг хүн трибунада га-..ирһайнгөө шэл аршаад зүү-..най иимэ хүн хаямта гэ-..зал соо һуугшад дуб-дугай ..а гансата альга ташалда-.. «Хүрөө» гэжэ гараа үр-..рэ хүмнай үгэ хэлэжэ эхи-..ой. Мүнөө сагай залуушуу-..йдалые өөрынгөө залуугай-.. жэшээлжэ, түүхэтэ табан ..йн ехэ ехэ барилгануудта ..хабаадажа байһан тухай ..үгөөр, хонгёо һайханаар хөө-..һыень мүнөөшье би тодоор ...

..М. Н. Ербановай һүүлшын ..а боложо байна гэжэ бидэ ..а мэдэхэ бэлэйбди. Удан-..гушан долоодохи жэлэй ха-..лда нэрбэгдэшоо һэн...

..ХЕЙ Николаевич Ербанов бу-..д арадай үргэһэн эрхим хү-..гэн. Бүхы ами бэеэ, хүсэл ..еэ, бэлиг эрдэмээ арадай ..түрэл Буряад орондоо үгэ-..дөө мартагдахагүй нэрэ-..һон.

..Н. Ербанов 1889 ондо Эр-..областнин Алайрай аймагта ..адалтай таряашанай бүлэдэ ..юм. Тиигээд золтой за-..лай нагаан болоно, тэрэ үеын ..һургуулинуудай нэгэнэй ..жэ ороһон байгаа. Тэрэ-..ашаар үзэг номой дээжэ ..эн юм. Удаань, 1913 ондо ..хото ошожо, топографуудай ..үргэһэн байгаа. Энэ мэргэ-..э Баруун Сибириин хото ..да ажаллажа эхилһэн. Тэн-.. удаан байгаагүйшье һаа, ..интэ гээгээгүй. Эрдэм һу-..э үргэлжэлүүлэн ябатараа, ..алгадэ байһан большеви-.. танилсан, марксис литера-..шажа захалһан юм.

.. түрүүн революционернүүд-..льшевигүүдтэй уулзажа та-..н сагаа Михей Николаевич..ь ехэ урмашан хөөрэдэг ..гээл тиихэдэ тэрэ залуу бу-..бүүнэй удаадахи ажабай-.., тэмсэлэйнь уг зорилго ..ухаан бодолынь һоноржо-..на. Тиигээд 1916 ондо Эр-..одоо бусажа ерэхэдээ марк-..ргаалые яһала мэдэхэ, рево-..о тэмсэлдэ шууд оролсохоор ..лоһон байгаа.

.. хотодо М. Н. Ербановай ре-..нно ажалынь эхилээ һэн гэхэдэ тон лэ зүб даа. Одоо эндэл түрүү бодолтой оюутан интеллигенцитэй холбоо байгуулжа, залуушуулай дунда, илангаяа хүдөө нютагуудтахи буряад ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилһэн, большевигүүдэй хараа шугам нэбтэрүүлжэ ороһон байна. Энэнь тон ехэ габьяата ажал, ажалша арад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө ёһото тэмсэл болоно мүнөө һанагдана.

Агууехэ Октябриин революциин илахада, Михей Николаевич үшөө большевигүүдэй зэргэдэ ороодүй байһаншье һаа, түрэл арадайнгаа түрүү түлөөлэгшэдтэй хамта тон ехээр һайшааһан юм. Уданшьегүй Коммунис партиин гэшүүн болоно ороод, агууехэ Ленинэй мандуулһан жабхаланта туг доро хододоо жагсаһан байна.

Совет засагта эсэргүү алибаа дайсадай хамтаран бодоходо, М. Н. Ербанов революционно ажалшадай тэмсэлые хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь болоо һэн. Партизануудай тэмсэлдэ сэхэ хабаадалсан, партиин даалгабаряар нюуса ажалда ябалсан, Михей Николаевич эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри бүтээжэ, Зүүн-Сибирьтэхи большевигүүдэй дунда ехэ хүндэтэй, этигэлтэй болоо бэлэй. Тиймын тула Губерниин революционно комитедэй административна комиссиие толгойлжо, алибаа сагаантантай тэмсэлые хүтэлбэрилһэн, тэдэнэй толгой байһан арадай дайсад Колчак, Пепеляев гэгшэдые саазалха ябадалда сэхэ хабаадалсаһан юм.

Сагаантанай буһалгаануудые илаһанай удаа, Совет засагай мандахада, М. Н. Ербановай эмхидхэлэй бэлиг талаан улам ургаа. Энэ үеэр буряад ажалшадай ёһото хүтэлбэрилэгшэ болоно элирһэн юм. Түрэл арадайнгаа нэрэһээ республиканууд, областьнууд болон бага яһатанай Бүхэроссин нэгэдүгээр съездэ, Советүүдэй Бүхэроссин VIII съездэ хабаадалсажа, арадуудай агууехэ багша В. И. Ленинэй гайхамшаг үгэ дууlaһан юм.

М. Н. Ербанов манай буряад арадай анха түрүүн өөрын гүрэн түрэтэй болохо түүхэтэ хэрэгтэ тон ехэ габьяатай. В. И. Ленинэй зохёоһон, буряадуудта автономи олгохо тухай Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой тогтоолые хүсэндэнь хүргэхын тула М. Н. Ербанов тэрэ үеынгөө коммунистнуудтай хамта айхабтар ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри бүтээһэн байна. Тиигэжэ 1923 ондо буряад арад анха түрүүшынхеэ бусад арадуудтай хамта тэгшэ эрхэеэ эдлэхэ ёһото үндэһэ һууритай болоһон. Энэ үндэһэ һууринь—Буряадай Автономито Совет Социалис республика мүн. Энэ хадаа ленинскэ национальна политикые Буряадай оршон байдалда бодото дээрэнь бэелүүлһэн түүхэтэ ехэ хэрэг бэлэй.

Буряад арад өөрынгөө шалгарһан хүбүүн, ленинскэ партиин үнэн гэшүүн М. Н. Ербановые анха түрүүшынгээ засаг түрын толгой болгон һунгажа, тон ехэ этигэл найдабаряа үзүүлээ һэн. Манай республикын правительствын, Центральна гүйсэдхэхэ Комитедэй толгой байхадаа, М. Н. Ербанов арадай ажахые шэнэдхэн бодхоохо, шэнэ социалис байгуулалтые эрхилхэ хүдэлмэри хүтэлбэрилэлсэн, эсэшэ сусашагүй ябаһан юм. Энэ үедэ М. Н. Ербанов аяар холын Утаата Далахай болоод Ага Хангил хүрэтэр, шэмээшэг зонтой Бэшүүрһээ тарятша Алайр, Боохон хүрэтэр—хаа хаанагүй ябажа, ажалшадтаяа хөөрэлдэдэг, зүбшэдэг, шэнэ һуудал тогтоохыень, ажахыгаа шэнээр ябуулхыень заажа үгэдэг байһан. Тиигэжэ М. Н. Ербановай нэрэ хүндэнь улам ехэ болоһон.

1927 ондо Москвада ойро зуура һуралсаһанайнгаа удаа М. Н. Ербанов Буряадай партийна организациие толгойлжо һууһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо тэгшэ арбан жэл соо Буряадай обкомой нэгэдэхи секретаряар ажаллаһан байна.

Хорёод оной һүүлһээ эхилээд манай орон дотор социализм байгуулгын агууехэ хүдэлмэри эхилһэниинь мэдээжэ. Коммунис партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство манай орон дотор социализм байгуулха тухай В. И. Ленинэй заабарииe бэелүүлхэ үедөө гээгдэнги национальна республикануудые түрүү зэргэдэ гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал оролдолго гаргаһан юм. Гээгдэнги национальна республикануудай ажахые, соёл болбосоролые ургэхэ гол аргануудай нэгэниинь индустри хүгжөөхэ хэрэг байһан туладань, Буряадай областной партийна организаци энэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулаа һэн. Буряадайнгаа баялигые Эхэ орондоо хэрэглүүлхэ, энэ баялигые ашаглаха зорилгоор областной партийна организациин зүгһөө Буряадай обком олон дурадхал оруулһан юм. Эдэ дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК болон Совет правительствын дэмжэһэнэй һүүлээр хүсэндэнь хүргэхэ хэрэгтэ М. Н. Ербанов ехэхэн үүргэ дүүргээ гэжэ хэлэхэдэ ямаршье нэмэлтэ болохогүй даа.

Улаан-Үдын паровозо-вагон бүтээлгын заводой, Зэдын комбинадай, Улаан-Үдын мяханай комбинадай болон модо бэлэдхэлэй хэдэн олон предприятинуудай һуури табилгада М. Н. Ербанов ходо байлсаһан юм. Буряад орондо урдань хүдэлмэришэн анги гэжэ үгы шахуу байһан. Тиихэдэ буряад хүдэлмэришэн гэжэ бүришье хургаар тоолохоор һэн. Залуу совет хүдэлмэришэн ангиие, тэрэ тоодо буряад хүдэлмэришэн кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, ургуулха ябадалда М. Н. Ербанов тон ехэ оролдолго гаргаһан байха.

Буряадай хүдөө ажахы эгээл гээгдэнги, элинсэг хулинсагай ёһоор эрхилэгдэжэ байһан. Тиихэдэ газар эдлэлгын талаар бүришье хуушанай тэмдэг үзэгдэдэг бэлэй. Иимэ байхадань, хүдөө таряашад, малшадые хамтын ажалтай болгохо гээшэ тон хүшэр хэрэг байгаа. Гэбэшье КПСС-эй Центральна Комитедэй заабаринуудые бэелүүлэн, Буряадай партийна организаци мүн энэ хүшэр зорилгые амжалтатайгаар шиидхэһэн юм. Буряадай партийна организациин хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай 1929 ондо абаһан тогтоол манай организациин ажабайдалда илангаяа ехэ удха шанартай байһан юм.

Хүдөө ажахыгаа хамтаруулжа, колхоз болон совхозуудые байгуулһан хэрэг Буряад ороной саашадаа социалис замаар хүгжэхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байһан. М. Н. Ербанов XIII партийна конференци дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо энэ ушарые онсо тэмдэглэһэн байна.

М. Н. Ербанов манай Буряадай оршон байдалда соёл болбосоролой революци бэелүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ габьяатай. Соёл болбосоролой революци манай эндэ бусад нютагуудтахиһаа тон өөрэ, онсо оршон байдалда бэелүүлэгдэһэн. Юуб гэхэдэ, ажалшан арад соёл болбосоролой талаар илангаяа ехэ гээгдэнги тула, лама ба бөөнэрэй мэдэл соо байһан. Соёл болбосоролой хүдэлмэри ябуулха кадрнууд үсөөн, тиихэдэ материальна бааза гэжэ байгаагүй. Эгээ түрүүшын һургуулинууд айлай гэрнүүдтэ, зарим газарта эшэгы гэр соо нээгдэдэг һэн. Эдэ бэрхашээлнүүдэй хажуугаар буржуазна националистнууд ехэ түбэг татадаг, соёл болбосоролой хүдэлмэриие Ленинэй зааһан замһаа хаагайруулдаг байгаа.

Теэд хэды иимэ хүшэр байбашье һаань, Буряадай партийна организаци соёл болбосоролой революционно зорилгонуудые тон богонихон болзор соо бэелүүлээ һэн. Энэ хэрэгтэ М. Н. Ербановай онсо ехэ үүргые тусхайлан тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Буряадай обкомой гол заабаринуудые үндэһэ болгон зохёоһон, соёл болбосоролой болон национальна байгуулга тушаа 1926 ондо М. Н. Ербановай гаргаһан номой ашань мүнөөшье мартагданагүй. Зүгөөр энэ ном соо зарим алдуунууд бии һэн, теэд тэрэ алдуунуудые М. Н. Ербанов хожомынь өөрөө заһаһан байна.

Буряадай областной партийна организациие М. Н. Ербановай толгойлжо байха үедэ манай республика айхабтар ехэ амжалтануудые туйлажа, түрүү республикануудай зэргэдэ гараһан. Эдэ амжалтануудые партиин Центральна Комитет, Совет правительство үндэр ехээр сэгнэһэниинь мэдээжэ. 1936 ондо Москва хотодо Буряадай түлөөлэгшэд М. Н. Ербанов түрүүтэйгээр ошожо, эдэ амжалтанууд тухайдаа бүхы оронойнгоо үмэнэ хөөрэжэ үгөө һэн. Тиихэдэ Буряадай олон түрүүшүүлтэй хамта М. Н. Ербанов Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм.

М. Н. Ербанов манай партиин элитэ хүнүүдэй нэгэн байгаа. СССР-эй Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй гэшүүн, партиин XVI, XVII съездүүдэй делегат байһан.

Буряад арадай түүхэдэ М. Н. Ербанов хүндэтэй һуури эзэлнэ. Арадайнгаа үнэн хүбүүн, партиингаа дайшалхы солдат байһанаа бүхы ами бэеэрээ, ажал хүдэлмэрээрээ баталан харуулһан хүнүүдэй ёһото жэшээе М. Н. Ербановта дүүрэн үзэнэбди.

Н. С. Хрущев большевигүүдэй хуушан гвардиин хүнүүдэй нэрэнүүдые партиин XXII съезд дээрэ хүндэтэйгөөр дурдаа һэн. Нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ үеын хара хэрэгтэ нэрбэгдэһэн хуушан гвардиин солдадуудай нэгэниинь М. Н. Ербанов боложсоно.

Нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэдэг ябадал манай партиин Центральна Комитедэй, үнэн ленинец Н. С. Хрущевой оролдолгоор огтолон үгы хэгдээ. Тиигэжэ коммунизмын түлөө алдарта тэмсэлшэдэй нэрэ, тэрэ тоодо М. Н. Ербановай хүндэтэ нэрэ түүхэ соо ёһото һууряа эзэлээ.

Ц. ОЧИРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Үйлэдбэридэ шэнэ технологи нэбтэрүүлжэ, хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые шэнээр һэлгэн, зарим хуушарһаниинь наришуулан үйлэдбэреэ бүри үргэдхэхэ, ехэ хэмжээнэй продукци гаргадаг болохо тушаа шухала зорилгонуудые КПСС-эй XXII съезд, партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1962 он), декабриин (1963 он) Пленумүүд промышленна предприятинуудай партийна организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табиһан байна.

Энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри Октябрьска районой предприятинуудаар һүүлэй үедэ ябуулагдажа, муу бэшэ үрэ дүн харуулна.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадые хаража үзэе. һүүлэй табан жэлэй туршада 249 шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо, хуушарһан 49 түхеэрэлгэнүүд һэлгэгдээ. Консервын заводто үйлэдбэри шэнэ янзаар эмхидхэгдэдэг болоо. Түүхэй эд зөөлгэ хүсэд оньһожоруулагданхэй. Комбинадай бусадшье завод, цехүүдээр олохон хубилалтанууд болоо. Станок, түхеэрэлгэнүүдэй хэр зэргээр ашаглагдажа байһаниинь ходоодоо шалгагдажа байдаг, шанга хиналтада абтанхай.

Тэрэшэлэн Улаан-Үдын һүнэй комбинадта олохон шэнэ, бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада үгтэһэн байха. Энээнэй ашаар тус комбинат 1958 онтой жэшэбэл, 3 миллион гаран түхэригэй ехэ продукци үнгэрһэн жэлдэ үйлэдбэрилһэн байна.

Трикотажна фабрикын коллектив «Оверлок» маркын оёдолой машинануудые богонихон болзорто бага зэргэ шэнэдхэжэ, бүтээсыень 14 процентээр дээшэлүүлээ. Тиигэжэ 1963 ондо нэгэ машинаар 7,5 мянган трикотаж хубсаһан оёгдоһон байха.

Үнгэрһэн хэдэн жэлэй туршада нарин сэмбын фабрика танигдахаар бэшээр хубилаа. 119 шэнэ станогууд тодхогдоо. 123 түхеэрэлгэнүүд шэнэлэгдээ. Бүд шэрдэдэг аппарадуудаа, бүд нэхэдэг олохон станогууд һэльбэн заһагдажа, бүтээсэнь эрид дээшэлүүлэгдээ.

Гадна тус фабрикын хүтэлбэрилэгшэд, эндэхи партийна организаци хүдэлмэришэдэй техническэ эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлгэдэ горитойхон анхаралаа хандуулдаг болоо. Фабрикын бүхы хүдэлмэришэдэй 75 процентнь элдэб янзын кружок, һургуулинуудта һуралсажа, мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Зариманиинь хоёрдохи мэргэжэл шудална. Замай залуурашадай туйлаһан амжалта олоной шадабари болгохын түлөө ехэхэн оролдолго гаргагдана гэхэдэ алдуу болохогүй. Ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлаһан 14 түрүүшүүл фабрикын замай залуурашад гэһэн нэрэтэй болонхойнууд, тэдэнэй жэшээгээр, тэдээн шэнгеэр мүнөө үедэ 153 хүдэлмэришэд ажаллажа байнхай. Тиигэжэ үнгэрһэн жэлдэ эдэ нүхэднай даабариһаа гадуур 49,7 мянган метр нооһон бүд нэхэжэ гаргаа юм.

Хүдэлмэришэдэй эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ тушаа мяхаконсервын комбинат дээрэ мүн лэ ехэ оролдолго гаргагдана. Мал үүсэлдэг цехэй бүхы хүдэлмэришэд техминимумэй курсада ябажа, түрүү дүй дүршэлтэй танилсаа, 212 хүн өөһэдынгөө мэргэжэл 1—2 разрядаар дээшэлүүлһэн байна. Бүхы цех дээрэ абажа үзэбэл, ажалай бүтээсэ 6—8 процентээр дээшэлбэ. Гадна колбасна заводто нүхэд Рупышев, Синицын гэгшэдэй дурадхаһан аргаар гахайн мяханай өөхэ үбшэдэг болоно, энэ хүдэлмэри дээрэ ажалай бүтээсэ 22 процентээр дээшэлжэ, энэ ажалһаа 8 хүниие сүлөөлхэ арга олгогдобо.

Үйлэдбэри наришуулан һайжаруулха хэрэгтэ предприятинуудаар байгуулагдаһан нийтын конструкторска, экономическа шэнжэлэлэй бюронууд ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Буряадай мебельнэ, модо болбосоруулдаг комбинадай экономическа шэнжэлэлэй бюро предприятиингаа, зарим цехүүдэй хүдэлмэриин һарын, арбан хоногой дүн согсолжо, шалгажа үзэдэг, дурадхал, һанамжануудаа хүтэлбэрилэгшэдтэнь, партийна организацинуудта хэлэжэ үгэдэг заншалтай. Гадна тэрэ дурадхалнуудайнгаа дүүргэлтые шалгажа, һонирхожо байдаг. Нарин сэмбын фабрикада экономическа шэнжэлэлэй бюрогой үүсхэлээр продукциин үнэ сэн хямдаруулха асуудалаар тусхай экономическа конференци үнгэргэгдөө һэн.

Иимэрхүү жэшээ, баримтануудые районой предприятинуудай эрхэ байдалһаа олоор дурдажа болоно. Партийна организацинуудай, хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй үйлэдбэриин асуудалнуудта һаналаа табидаг болоһоной аша үрэнь мүнөө элитээр харагдажа эхилээ. 1963 ондо районой бүхы предприятинуудаар ажалай бүтээсэ 1962 онойхиһоо 10,4 процентээр дээшэлээ. Долоон жэлэй табан жэлэй туршада Россин Федерациин 30 миллиардта 15 миллион түхэриг оруулагданхай. Энэ үедэ валовой продукци үйлэдбэрилгэ бүхы район доторнай 39,3 миллион түхэригөөр нэмээ.

Гэхэтэй хамта, манай предприятинуудаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөөл олон. Абтаһан шэнэ түхеэрэлгэнүүд олон ушарта тодхогдоогүй хэбтэнэ. Гансахан үнгэрһэн жэлдэ 154 шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдонгүй үлэшоо. Мүн хүдэлмэришэдэй оруулһан уралан наришуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнууд заримдаа үни удаан харагданагүй, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Эдэ болон бусад дутуу дундануудые усадхажа, үйлэдбэреэ саашадань наришуулан һайжаруулха зорилго районой предприятинуудай партийна организацинуудай урда табигданхай.

А. Мурашев,
КПСС-эй Октябрьска райкомой промышленно-транспортна таһагые даагша.

..АНИ НҮХЭДЭИМ АЯЛГА

Москвагай Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдые ..ай республикын олохон зохёолшод дүүргэһэн, олохон хү-..най мүнөөшье һуралсажа байһаар.

Энэ институдые манай мэдээжэ зохёолшод Дашарабдан ..жабай, Цырен Галанов, Николай Дамдинов, Солбон Анга-.., Гунга Чимитов, Цырен-Базар Бадмаев болон бусад ..ргэжэ гараһан байна. Энэ институдта манай Совет ороной ..ы яһатан һуралсадаг, мүн гадаадын оронуудһаа олохон зо-..шод һурадаг байна.

Мүнөө үедэ манай республикаһаа, Усть-Орда, Агын ок-..уудһаа Доржи Эрдынеев, Батомунко Пурбуев, Матвей Осо-.., Владимир Намсараев, Даши Дамбаев (заочноор) һурана.

Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдта дээдэ эрдэ-.. гол һургаал шудалхаһаа гадна, прозын, поэзиин драматур-.. болон критикын семинарнуудта хабаадалсажа, мэдээжэ зо-..шодой хүтэлбэри доро студентнэр уран зохёол бэшэлгын ..шадабарида һурадаг юм.

Уран зохёолой тусхай институт гансал манай Совет орон-..бии юм. Максим Горькиин оролдолгоор байгуулагдаһан энэ ..титут гушаад жэлэй туршада олохон элитэ ехэ зохёолшодые ..раһан, олон яһата манай ороной республикануудай үндэһэн ..ратурын хүжгэлтэдэ тон ехэ нүлөө үзүүлээ.

Горькиин нэрэмжэтэ институдта һураһан, мүн һуралсажа ..ан нэгэ хэды залуу зохёолшодой шүлэгүүдые тус инсти-..ые түгэсхэжэ байһан манай поэт Д. Улзытуев оршуулжа, ..шадаймнай анхаралда дурадхаба.

Нямбуугай НЯМДОРЖ

(Монголой Арадай Республика)

Бусахам даа

Ябахам даа, бусахам даа,
харихам даа,
Ягаадшье сэдьхэлни
тогтоногүй.
Унаган нютагайнгаа хабарые
Угтангүй намдашни болоногүй.
Наруули һайхан нютагни
Намайгаа гэнтэ дурсаба гү?
Элдин зулгы нютагаа би
Эрхэгүй мүнөө үгылбэ гүб? —
Ягаадшье сэдьхэлни
тогтоногүй,
Ябахам даа, бусахам даа,
харихам даа,
Бусахам даа, харихам даа,
ябахам даа.
Буляалдаад сэдьхэлни
тогтоногүй.
Бууралхан эжынгээ
духаряанһаа
Булхайлан гаража болоногүй.
Сэдьхэлээр һайхан эжымни
Сээжэндээ намайгаа дурсаба гү?
Улаһаа нааша эжыгээ би
Ухаандаа гэнтэ үгылбэ гүб? —
Буляалдаад сэдьхэлни
тогтоногүй,
Бусахам даа, харихам даа,
ябахам даа.
Харихам даа, ябахам даа,
бусахам даа,
Хайранхан сэдьхэлни
тогтоногүй.
Халуунхан наһанайнгаа
амаргатай
Харалсахаһаа нааша болоногүй.
Гэнэнхэн наһанаймни инаглал
Гэнэдхээн намайгаа дурсаба гү?
Арбанхан тэдынэйм дурые
Алагхан зүрхэмни үгылбэ гү? —
Хайранхан сэдьхэлни
тогтоногүй,
Харихам даа, ябахам даа,
бусахам даа!

Джон ОКАЙ

(Африка)

* * *

..сал ехэ мүрэн мэтээр
..жал байна үе саг.
..өөдэр Африка эрхэеэ
олобо.
..өдэр бүхы богоолнууд
һэрихэ.
..у саг гэжэ энэ үеые
хэлэшэгүй —
..амшаг һайхан, хүсэтэ
үе саг.
..понавтнууд газарһаа
дэгдэжэ,
..үүлнн соогуур ниидэнэ.
..мунистнууд газар дээрээ
илаад,
..оргойдоошье шэн зоригоо
харуулна.
..у саг гэжэ энэ үеые
хэлэшэгүй.
..а Америкэ
..лаа зуун бодобо.
..ырта амгалан үглөө
тогтобо.
..а хубисхалай дүлэ
бадарааба.
..өө сүлөөгэй дүлэн
унтархаяа ..лёо.
..у саг гэжэ энэ үеые
хэлэшэгүй.
..сал юумэ энэ сагһаа эринэб:
..ргойгоор ялагашан
нинсэгшэ
..рса далитай шубуун
..урай самолёт бэшэ —
..лабхаа байһан.
..алан дээгүүр наярһан
абяан
..инуудай һүртэ абяан
бэшэ —
..тракторнуудай хүнхинөөн
байһай.
..эрэ носоһон гал
..айн түймэр бэшэ, —
..ар полёо сэбэрлэхээ
..шадай носооһон
түүдэгүүд байһай.
..сал ехэ мүрэн мэтээр
..ажал байна үе саг.
..ажа байһан уһан хадаа
..гиртана заримдаа.
..од лэ урдажа байг лэ —
..гасал,
..бытайгаар бү урдаг!

Рамис РЫСКУЛОВ

Киргиз ороной хабар

Хангил уулын оройһоо
Харьялан бууһан горхондол,
Хабар ерэбэ гансата
Хангай сэнхир Киргиздэм.
«Ала-Тоо, Ала-Тоо»,—
Амараг гансам дууланал.
Аялгадань һогтоод,
Алаг сэсэгүүд найганал.

Наранай алтан элшэтэй
Намнасалдан, урилдан,
Намжаа ногоон дайдадам
Налгай бороон һабирна.
«Ак-Суу, Ак-Суу»—
Арюун шинии нюдэн лэ.
Аглаг нютагайм һураг суу
Алас холуур зэдэлнэ.

Семен РУФОН

(Яхадай АССР)

Хоёр үеын аялга

Һая бөлотор эндэ дободо
Һамгад, үхибүүд дүтэлөөгүй юм
«Хара бөөгэй эуһалан юм», —
гээд
Харанхы хүнүүд хоридог
байгаа.
Үнөөрөөшье, һүнинн сагта
Үнгын юумэ бодожо ябаһан
Зарим нэгэ аймхай хүнүүд
Заригад гэжэ гарадаг байгаа.
Шэхэнэй хулхиин ханхинахые
Шэдитэ хүсэн гэжэ шэбшэн.
Арһан хэсын аялгые
Али нэгэн дууладаг байгаа
Харин мүнөө энэ дободо
Хамтын зугаа замханагүй.
Хангай тайгын зэдэлшэтэр
Хатарналди залуу үетэн.
Шэнэһэн модоор шэмэн бариһан
Шэнэхэн һаруул клуб сооһоо
Шэнгэн дуута аялгаараа
Шэнхинүүлнэ хонгёо баяан.

Моисей БАИНОВ

Хакас

* * *

Хара бараан долгитой
Харьяа Енисейн эхиндэ
Халюун шарга нюруутай
Хакасс һайхан нютагни!
Һарын сэгээн толон дор
Һажан һажан тэниннэ.
Һаарал буурал ууланууд
Һархайн бархайн жэрынэ.

Дуулим һүннин манаанда
Дуугай хэзээш ябадаггүйб
Дуратай ганса Айгюльдаа
Дуугаа баһал зорюулнаб.
Хүхюун дуунайм аялга
Хүгтэй һайхаар дабталсан
Гунан зээрдым хүзүүндэ
Гуулин хонхо жэнгирнэ.

Фазу АЛИЕВА

(Дагестан)

* * *

Уулын оройн сэнхир саһан
Аулыем гоёодог.
Уулын оройн шулуун байса
Дууем минии шагнадаг.

Уулын орой, ташалан дээгүүр
Үүлэн ходол үнжэдэг.
Уулын хүүгэд шулуун зүргөөр
Дүүлин дүүлин тэнжэдэг.

Алдар габьяагай алтан жолоо баригшад

Нёдондоной энэ үеһөө мүнөө жэлэй мартын 8 хүрэтэр Советскэ Союзай 125 миллион эхэнэрнүүдэй бүхы нэрэнүүд сооһоо эгээн ехээр суурхуулһан дүрбэн нэрэ алдарые дурдахаяа һанаһан байгааб.

Тэдэнэй нэгэниинь үни хада Абсолют гэжэ нэрэтэй байһан. Тиигэжэ тэрэниие Ленин нэрлэһэн байгаа. Росси дотороо мэдээжэ архитекторэй аша, XIX зуун жэлэй хоёрдохи хахадай ородой эгээн томо уран һайханай шүүмжэлэгшын зээ, хүүли ёһо шэнжэлэгшэ түрүү үзэлтэ хүнэй басаган байһан Елена Стасова хара багаһаа хойшо өөртэнь дадал болоһон дуу хүгжэмөөр зэдэлжэ байдаг, тэндэ айлшадай сугларһан сайлалган дээрэ Шаляпинай дуулахые, Римский-Корсаковай наадахые шагнадаг гэртэхи сэнгэлиг байдалтаяа хахасаһан юм. Тиихэдээ заха газараар байрладаг хүдэлмэришэдтэй сугтаа байхаяа, Петербургын болон Тифлисэй түрмэдэ хаагдахаяа, Сибириин сүлэлгэдэ ябахаяа мэдэжэ байгаад, гэртэһээ гаража ошоо һэн. Иигэжэ хатуу зоригтой, шанга заршамтай үнэншэ революционер болохын тулада, өөрынгөө гэртэхи ямбатай зохид байра байдалһаа холодон гаража ошобо. Тиимэ революционер—Абсолют болоод байхадань, нюуса уулзалга, шифер, список, паспорт бэлдэлгэ, буу зэбсэг шэрэлгэ мэтын бүхы нюуса юумэеэ партимнай энэ хүндэ бүримүһэн найдажа үгэһэн байгаа.

Ородой революциин үнинэй ажал ябуулагша Е. Д. Стасова 1963 оной октябриин 15-да 90 наһа гүйсэбэ. Елена Стасова Ленинһээ оройдоо гурба дүү байһан юм. Тиимэһээ Ленин багша тэрэ үдэр хүндэтэ нүхэрөө ..аршалжа шадаха байгаа бшуу... Тиихэдээ Ленин Надежда Константиновна Крупскаятайгаа хоюулан амаршалаа бэлэй. Тэрэ Крупскаятай барисаатай байжал революционно хүдэлмэридэ хамаададаг болоо һэн. Өөрынь багшанаршье, сугтаа ябажа тэмсэл хэһэн эгэшэнэр болон нүхэдыньшье наһа баранхай. Тэдэнэй дурасхаал болгон «Алдарта большевик эхэнэрнүүд» гэһэн ном табан жэлэй саада тээ гаргаһан байгаа. Мария Ильинична, Анна Ильинична Ульяноватан, Клара Цеткин, Инесса Арманд, Александра Коллонтай, Софья Смидович, Клавдия Николаева, Конкордия Самойлова болон бусад наһанһаа нүгшэһэн байна. Тэдэнэй ажаябадал гээшэ мүнөө түүхэшэдэй шэнжэлхэ хэрэг болонхой.

Теэд Стасовагай өөрыньшье ажаябадал мүн лэ түүхэдэ орохо юм. Ерэ наһа хүрэхынгөө урдахана Елена Дмитриевна үдэр бүри ерэдэг олон бэшэгүүдэй дунда Тальное гэжэ хотын һурагшадһаа бэшэг абаа һэн. Тэдэнь иигэжэ бэшэбэ. «Октябриин 15-да, Танай түрэһэн үдэр, манай һургуулиин түүхэ шудалха кружок сугларха юм. Тиихэдээ «Ажабайдалай болон тэмсэлэй хуудаһанууд» гэжэ танай ном сооһоо бүлэгүүдые, мүн маанадта һургуулидамнай эльгээһэн Танай бэшэгүүдые уншахабди».

Октябриин 15-да партиин Ленинскэ Центральна Комитедһээ тон үнэтэ амаршалга Стасовагай нэрэ дээрэ ерэбэ. Мүн тэрэниие Ленинэй орденоор шагнаха тухай Указтай газетэнүүд абтаа. 1898 онһоо хойшо 65 жэлһээ үлүү саг соо Ленинэй партиин гэшүүн ябаһан Елена Дмитриевна Стасова үбсүүн дээрээ Социалис Ажалай Геройн Алтан Одонтой зэргэлүүлээд Ленин багшын дүрбэн дүрэ зүүгээд ябадаг.

Бүри 1917 ондо партиин VI съезд дээрэ нүгөөдэ үнинэй коммунист Ольминский Стасовае «партиин ёһо заншалые баримталагша» гэжэ нэрлэһэн юм. Теэд мүнөөшье тэрэ үндэр наһатай болоһон мүртөө партиингаа ёһо заншалые шударгы баримталжа ябана. 1963 ондо уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй эбыень таһалагшадта эсэргүүсэн угаа ехээр дураа гутажа, тодо мэргэн сэгнэлтэ үгэһэн статья бэшэһэн юм. Тэдэнэр политическэ талаараа партиин нэгэдэлэй үни заяанай дайсадтай нэгэ уг гарбалтай гэжэ хэлээ һэн. Тиимэ дайсадтай Ильичэй тэмсэл хэхэдэ, Елена Дмитриевна нэгэнтэ бэшэ туһалха ушартай болоо бэлэй.

Елена Дмитриевна мүнөө зуудахи наһаяа эдлэжэ эхилээ. Тиин хаанта засагай түрмэ яаманда үни удаан һууһан, революциин түлөө ами бэеэ хайрлангүй баатарлигаар тэмсэһэн олохон революционернүүд яһала үндэр наһатай болоторoo амиды мэндэ һуудаг байна ха юм. Энээн дээрэһээ мэдэхэдэ, хүнэй ажаябадалда биохимическэ хубилалта болохоһоо гадна, мүн урдаа табиһан үг зорилго, революцида бүхы ами наһаяа зорюулха гэһэн халуун абьяас гээшэ ута наһа наһалха хэрэгтэ мүн лэ шухала удхатай гэжэ һанамаар. Абсолют гэжэ ехэл мэргэнээр нэрлэгдэһэн тэрэ эхэнэрэй намтар эгээн тиимэ байна бшуу.

Үнгэрһэн жэлдэ тиимэ гэшэгүй ехээр алдаршаһан хоёрдохи эхэнэрэй нэрэ обогыень хэлэхэмни. Тэрэ хадаа 1937 ондо мартын 8 болохоһоо хоёр үдэр урид хүдөөдэ түрэһэн юм. Эсэгэнь колхоздо тракторист ябажа байтараа, дайнда наһа бараа һэн. Эхэнь дүрбэн үншэн үхибүүтэй үлэһэн байгаа. Тиигээд үхибүүдэйнгээ үндыжэ, борьбо дээрээ бодоһон хойно колхозой һаалишан тэрэ эхэнэр городто ошожо, бүд нэхэгшэ болобо. Тэрэнэй басаган 17 наһатайдаа шинын заводто ороод, һүүлээрнь нэгэ жэл болоод байхада, эхэтэеэ сугтаа хүдэлхэеэ мүн тэрэ фабрикада ороо бэлэй. Юрын лэ хүнэй намтар ха юм даа. Теэд эндэ хэн тухай хэлэгдэжэ байһыень уншагшад таажа ойлгоод байна ёһотой. Валентина Терешковагай хэһэн баатаршалгые бүгэдөөрөө мэдэжэ байһан хадань, тэрээн тухай дурдаһанай хэрэггүй бэзэ.

Миил бишыхан юумэ һануулхамни. Бүгэдын мэдэһээр, Терешковагай баатаршалгын һүүлээр удангүй Москвада Бүхэдэлхэйн эхэнэрнүүдэй конгресс болоно, Валентина президиумдэ һуулсаба. Эрэшүүлтэй адли дүүрэн тэгшэ эрхэтэй болохын тулада тэмсэжэ байһан бүхы дэлхэйн эхэнэр зониие алдар сууда гаргаһан тэрэ басагые анха түрүүшынхеэ хараһан зал соохи эхэнэрнүүд бултадаа — баяр баясхалантайгаар альга ташажа угтаа. Тиигээд тэндэ үгэ хэлэһэн хүн бүхэнэй Валентинын нэрые

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Алдар габьягагай алтан жолоо баригшад

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

дурдахалаарнь, дахин дахин нэрьемэ альга ташалган боложо байба. Тэндэ байлсаһан үнгэ зүһэ бүриин шарайтай эхэнэрнүүд хүл дээрээ бодоод, «Валя» гэһэн хэлэндэ нугархай зохид нэрые дабтажа, олоороо хашхаралдан амаршалба.

Баясхалан таларxалай түлэг дундуур мүн лэ тиимэ тобшохон богони үгэ хэлэжэ дабтаһан байгаа. Тиихэдээ иимэ ушар болоһон юм. Конгрессэй заседаниһаа Терешковагай ойро зуура гаража ошохо болоходонь, тэрэнэй һууридa ерэжэ һуухые Валентинын эхэ—Елена Федоровнае уриһан байгаа. Тиигээд наһажаал болоһон багашаг бэетэй эхэнэрэй сценэ дээрэ гарахые зал соо һуугшад харамсаараа, баатар хүбүүд, басагадые түрэдэг һайн һайхан зантай эхэ гээшэ энэл даа гэжэ ойлгобо. Һүүлээрнь бүхы хэлэн дээрэ адляар шахуу дуулдадаг «Ма-ма» гэһэн үгэ зал соо сууряатан зэдэлһэн юм.

Замбуулин руу Валентина Терешковагай ниидээд ерэһэн ушар хадаа, совет эрдэм, техникын дэбжэһэн илалта гэжэ мэдэнэбди. Теэд энэмнай тон түрүүн хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээн түрүүшээр мүлжэгдэхэ, дарлагдаха ушартай болоһон эхэнэр зондо олон мянган жэлдэ буруугаар хандадаг һурамхи болоһон заншалые богонихон болзор соо хубилгажа шадаһан манай гүрэнэй мандаһан илалта мүн болоно.

Алдар суута гараһан үшөө хоёр эхэнэрэй нэрые удаа дараа дурдахаяа һананаб. Тэдэмнай Майя Плисецкая, Лидия Скобликова хоёр юм.

Баледтэ наададаг, конькигаар һолжордог эдэ хоёрнай шадал тамирай болон гоё һайханай һүр һүлдэ харуулна. Эдэ дүрбэн эхэнэрэй хэн бүхэнэйнь ажал хэрэгтэ социальна удхатай юумэ бии хаяа гэжэ бэдэрнэ бэшээб. Зүгөөр, тиимэ юумэн сохом бии даа.

«Пари-матч» гэжэ Франциин журнал совет хатар наададаг Майя Плисецкае «дэлхэй дээрэ эрхим дээдэ балерина гээшэ» гэжэ нэрлэбэ. «Мадемуазел» гэжэ Америкын журнал бүри 1959 ондо «дэлхэйн арбан гайхамшагта залуу эхэнэрнүүдэй дунда» Плисецкаягай зурагые эгээн эли газарта хэблэн гаргаһан юм. Россида «эхэнэр хүнэй һайхан хосорбо» гэхэ һанаатай хилын саанахи олон журналнууд совет эхэнэрнүүд тухай хэды ехэ хардалга гүрдэлгэ хэбэшье һаа, Галина Уланова, Алла Тарасова, Раиса Стручкова, Елена Рябинкина, Екатерина Максимова, Ирина Колпакова, Наталья Макарова гэжэ совет эхэнэрнүүдые эгээл хурса һайхан эхэнэрнүүд гээшэ гэжэ тоохо, мэдэрхэ баатай болоо һэн.

Париж болоод Лондоной газетэнүүд барандаа Майя Плисецкаяе магтажа бэшэһэн, дүрэ зурагыень хэблэн гаргаһан байха.

Мүнөө Майя Плисецкаягай нэрэнь Ленинэй шанда табигдагшадай дунда оролсонхой.

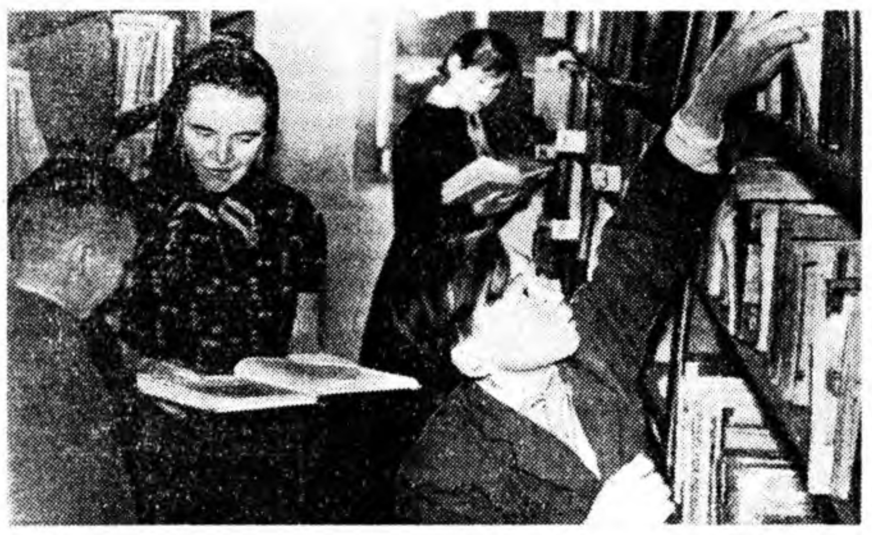
Дэлхэйн бүмбэрсэгэй хэдэн олон гүрэнһөө Инсбругта болоһон урилдаанда ерэһэн 12 мянган спортсменүүд болон аяншалагшад Лидия Скобликовагай ашаар лэ Советскэ Союзай гимн дүрбэ дахин шагнаһан байгаа. Ехэнхидээ энэ эхэнэрэйл ашаар мүнөө уласхоорондын болоһон «Молодец» («бэрхэш даа») гэһэн үшөө нэгэ ород үгые тэдэнэр сээжэлдэжэ абаха аргатай болоо. Мүльһэн харгы дээрэ Лидын гаража ерэхэ бүридэ тэндэ байгшад тиигэжэ хашхаралдаа. Миил хэдэхэн үдэр соо Скобликова бүхы дэлхэй дээрэ суутай хүн болоо. Тиихэшье ёһотой нэгэ ааб даа—энээнэй урда тээ Олимпиададa дүрбэн алтан медаль удаа дараагаар абаһан ушар гэжэ юрэдөө үзэгдөөгүй бэлэй.

Олимпиадын болохо үедэ КПСС-эй ЦК комсомолой гэшүүн Скобликовагай мэдүүлгэ хаража үзөөд, кандидадай стажгүйгөөр тэрэниие Коммунис партиин гэшүүн болгожо абаа. Харин гүрэнэй ноёд танда энээниие ойлгохонь бэрхэтэй бэзэ. Тиибэшье һаань, энээнэй ушар удхые ойлгоод үзэхэдэтнай болохо һэн.

Коммунизм гээшэ , хүн зониие бултынь золтой жаргалтай, алишье талаараа тэгшэ эрдэмтэй бэрхэ болгохо гэһэн гансал зорилгоор байгуулагдана. Тиимэ хүнүүд манайда үдэр ерэхэ тума улам олон болоно. Энээниие буруушаан арсаха һанаатай гүт? Теэд манайхин, эхэнэрнүүднай Эсэгэ орондоо бүтээгдэһэн онгосодо һуугаад, хамагһаа холо хүрэтэр, хамагһаа удаан болзор соо замбуулин руу ниидээд ерэнэ ха юм.

XIX болон XX зуун жэлнүүдэй бэлшэр дээрэ Елена гэдэг илдам нэрэтэй тэрэ басаганай «Абсолют» гэһэн шэрүүн нэрэ абаха үедэ, тэрэ сагай залуушуул «Юу хэхэб?» гэһэн Чернышевскиин номдо бүхы ухаан сэдьхэлээ табяад байдаг һэн. Ерээдүйн эхэнэрнүүдэй һайн һайхан байдалые номойнгоо герой Вера Павловнагай зүүдэн болгожо харуулһан байна. Тэрэ зүүдэнэй мүнөө бодото байдалда бэелээд, жаргалтай һайхан сагай ерэһэниие бидэнэр нюдөөрөө харанабди. Иимэ зол жаргал эдлэһэн мянга түмэн эхэнэрнүүдэй дундаһаа миил дүрбэн хүнэй нэрэ дурдабабди.

Илья Аграновский,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

ХЯАГТА. Усть-Киран тосхоной хүдөөгэй библиотекын фонддо 4 мянган номууд тоологдодог. Тус библиотекые даагша Ольга Аверина неделиин четверг бүхэндэ отаранууд, гүүртэнүүд дээгүүр ябажа, һонин номуудые, журналнуудые тараадаг. Зураг дээрэ: О. Аверина һургуулиин үхибүүдтэ һонин номуудые шэлэн үгэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Табадахи мастер—Маргарита

ЗОЛ ЖАРГАЛААР билтарһан Совет һайхан орондо түрэһэн хүн бүхэн ажал хүдэлмэри дээрээ һайн һайхан үүсхэл гарган амжалта туйлахые хүсэдэг, эрмэлзэдэг гээшэ. Энээндэ Маргаритын ажабайдал, туйлажа ябаһан амжалтань сэхэ гэршэ боложо үгэнэ. Теэд Маргаритын ажабайдалайнь намтар тиимэшье баян бэшэ, һаял эхилжэ ябана. Тиибэшье һаа, залуу үетэнэй дунда урма зориг бадаруулма амжалта туйлажа эхилһэндээ манай залуушуулай, илангаяа спортдо дуратайшуулай дунда хүндэтэйгөөр магтуулжа эхилээ юм. Ушар байдалынь хэлэхэдэ, Зүүн-Сибириин технологическа институдта һуралсажа ябаһан Маргарита Журкина бага балшар наһанһаа конькитай ханилжа эхилһэн намтартай... Бүри тиихэдэ — долоодохи класста һуралсажа ябахадаа республика доторoo, мүн Сибириин шамбай хурдан басагад гэлсүүлдэг спортын мастернууд Тамара Шевчук, Тамара Яременко, Нина Боброва гэгшэдэй гэрэл мэтэ мүльһэн дээгүүр сэбэрээр, гоё һайханаар урилдажа ябахыень харахадаа ехэл һайхашаадаг, урмашадаг байһан тухайгаа мүнөө Маргарита ойро зуурахана һанаад орхидог. Хүн бага балшар наһандаа һонирхолтой һайн юумэ һанаандаа хадуужа абабал, тэрэнээ огто мартадаггүй, тиимэ юумын дахин ушархада — тиихэдэ тэрээниие хараа, һонирхоо һэм гээд һанаадхидаг ааб даа. Конькиин хурданиие һайхашааһан Маргарита тэрэ гэһэнһээ уламжалан сүлөөтэй сагтаа ехэ стадиондо ошожо, хурдан «хүлэгүүдэй» урилдахые хаража, һонирхожо, мэдээжэ спортсменүүдэй дүршэлдэ һурахые хүсэдэг, эрмэлзэдэг болоһон байгаа... Нэгэтэ мүрысөөнэй дүүрэһэн хойно Маргаритын бэеэ һорижо ябахыень обёорһон Тамара Шевчук тэрэниие байлгажа, нэрэ обогыень һуража абаад, «үглөөдэр, үдэшын зургаан часта эндээ ерээрэй» гэжэ спортын мастерай хэлэхэдэ ехэ баярлаа, урмашаа бэлэй.

...Маргарита баярлаһандаа үглөөдэрынь тэрэ зургаан часай болохые ехэтэ хүлеэжэ ядаһан, болзорто сагһаа 2 час түрүүн стадион ерэжэ, дааратараа газаагуур ябаба.

— Маргарита, Маргари-ита! Наашаа ерыш,—гэһэн хашхараан стадионой саада талаһаа дуулдахадал гээд, харагдаха хүн олдобогүй. Болгоожо харан гэһээнь Тамара Шевчук Маргаритын үетэнөөр ерэжэ ябаба.

— Ши, манай командада ороxo гүш. Эдэнэр минии һурагшад. Долоон хоногой гурбан үдэртэнь эндэ ерэжэ, конькиин нюусатай танилсадаг юм,— гээд Тамара Шевчугай хэлэхэдэнь, Маргарита маргаһандаа хэлэхэ үгэеэ оложо ядаба ха... Тэрэ гэһэнһээ уламжалан Маргарита үетэн нүхэдөөрөө хамта стадиондо ерэжэ, «хурдан хүлэгэй жороо туршадаг» болоһон домогтой.

ЗАЛУУ ХҮН зориһондоо гэдэгтэл, он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри Маргарита һайн үрэ дүн туйлажа эхилээ бэлэй. Хоёр-гурбан жэлэй үмэнэ залуу басагад cooһoo шалгаржа, республикын суглуулагдамал командада оруулагдаһан юм. Түрэл нютагайнгаа нэрэ соло хамгаалхаар холын хото, город ошоходоо Маргарита яһала һайн дүн харуулдагаараа, өөрынгөө мэргэжэл шадабаряар залуушуулые гайхуулжа, һонирхуулжа эхилһэн юм...

ЭРХҮҮ. Институдайнгаа студентнэртэй үйлэдбэриин практика гарахаар иишэ ерэлсэһэн Маргарита сүлөөтэй сагтаа городой ехэ стадион ошожо, һорёо мүрысөөндэ хабаадалсадаг байгаа. Тиигэжэ байгша оной эхиндэ Эрхүүгэй горгүйсэдкомой түрүү һуури эзэлхээр болоһон мүрысөөндэ хабаадалсаһан Маргарита өөрынгөө дуратай — 3000 метрэй зайда урилдахадаа, тэндэ сугларагшадые баясуулһан юм. Манай залуу спортсменка тэрэ зайгаа 5 минута 40,3 секунда соо гаталжа, Эрхүү городто мэдээжэ болоһон спортын мастернууд Валентина Булыгина, Ирина Суркова, Орёл городһоо айлшаар ерэһэн спортын мастер Тамара Ставцева гэгшэдые хойноо оруулжа шадаһан байгаа. Энэ амжалтань спортын мастерай нормоһоо жаахан дутаһан байна. Теэд Маргарита спортын үндэрэй орьёл өөдэ зорижо, сүлөөтэйл сагтаа бэеэ һоридог, гимнастика хэдэг, санаар ябажа һурга[...] һоор үнихэнэй юм.

...Эрхүү городой стади[...] студентнүүдэй дунда түрү[...] эзэлхын түлөө мүрысөөн[...] ходо Маргарита Журкин[...] метрэйнгээ зайда дахина[...] гаржа, спортын мастерай[...] дүүргээ бэлэй. Тиигэжэ [...]та Журкина институдта һ[...]жа ябаад, сүлөөтэй сагаа[...] тайгаар хэрэглэдэгэйнга[...] спортын мастерай хүндэ[...] зэргэдэ хүртэбэ ха юм. За[...] басаган манай республик[...] нэр конькишад-мастернуу[...]да табадахи мастерынь б[...]

Б. ЦЫРЕМПИ[...]

Сайрус ИТОН:

„Танай программа эрхим һайн!“

Америкын мэдээжэ ээзэд баяшуулай нэгэн Сайрус Итон һамгантаяа февралиин 14-дэ Москва ерээ һэн. АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө Сайрус Итон иигэжэ мэдүүлээ:

Москвада ямар ехэ хубилалтануудай болоһые аэропортһоо город ошохо замдаа хаража, гайхан гэлыгээб. 1960 оной декабрьда би һүүлшынхеэ эндэ ерэһэнби, теэд мүнөө барилгын айхабтар үргэнөөр хэгдэдэг болоһониинь, мүн эршэтэ ажабайдалаар бурьялһан үйлсэ, гудамжанууд абаһаар лэ нюдэндэ харагдаадхина.

Газар дайдын гү, али хилын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха тухай хэлсээ баталхые дурадхаһан Н. С. Хрущевой бэшэг тушаа Сайрус Итон иигэжэ хэлээ:

— Түрүүлэгшэ Хрущевой энэ хандалгын мүнөө үе сагай хамагһаа шухала документнүүдэй нэгэн байһандань би гүнзэгыгөөр этигэнэб. Юрэдөөл бүхы ута наһан соогоо энээнһээ шухала удха шанартай юумэ уншаһанаа һананагүйб.

Хүн түрэлтэн энэ сэсэн мэргэн уряае дэмжэхэдээ, дэлхэйн арадуудай һалбаран хүгжэлтэдэ хүргэхэл.

Газар дэлхэйн ухаалан бодомжолдог бүхы хүнүүдтэ, тэдэнэр философ, социолог, экономист гү, али байгаалиие шэнжэлдэг эрдэмтэдшье байг, юрэдөөл бултандань лэ энэ хандалгын айхабтар ехэ нүлөө үзүүлхэ байһандань би этигэнэб. Түрүүлэгшэ Хрущев гүнзэгы бодолтой, ухаатай сэсэн, зориг түгэлдэр хүн гэжэ би тоологшоб. Эдэ шэнжэ шанарыень имагтал амаршалхаар байна. Тиигээд бүхы бусад оронуудай ажал ябуулагшадта тэрээнһээ жэшээ абахыень дурадхахаар.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй хүдэлмэриие тайлбарилхадаа, Сайрус Итон иигэжэ онсо тэмдэглээ:

— Танай ороной хүдөө ажахын талаар ябуулдаг политика Советскэ Союзай арадуудай ажана тэниглэн байдалые улам һайжаруулха. Үргэн дэлгэр газар дайдатайт. Эрдэмэй ёһоор хүдөө ажахыгаа эрхилхэдээ таанад эрхим шанартай эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг баянаар абаха аргатай болохот. Би өөрөө фермэ дээрэ түрэһэн хүм, тиигээд бүхы наһаараа хүдөө ажахыгаар ехэтэ һонирходогби. Энэ талаар Советскэ Союз ехэ бүтээсэ туйлаха гэжэ би тоолоноб. Үндэр баян ургаса ургуулагдаха байһыень уридшалан хэлэнэб. Танай хүдөө ажахын эрхим һайн машинанууд, минеральна үтэгжүүлгэнүүд таанадта туһалхал. Пленумэй программын ёһоор урагшаа дабшаа һаа ехэ һалбаран хүгжэлтэ, баян дэлгэр байдал туйлаха байһандаа танай арадай һанаагаа зоболтогүйл. Мүнөө хүдөө ажахые хүг[...] танай бэелүүлжэ байгаа [...]ма—эрхим һайн гэжэ [...]ноб. Тэрэ таанадта ёһоор[...] үгэхэл.

Совет-американска ха[...] саашадаа хүгжөөлгын х[...] домжонууд тушаа Сайрус иигэжэ хэлээ:

— Минии һанахада, СССР хоёрой хоорондохи саанууд һайжарха азб[...] жархашье ёһотой. Холбоо[...]дууд имагтал энээнһээ б[...]таха байна. Үргэн дэлгэр[...] түгэс гүрэн болоhо С[...] Союзтай харилсан ажа[...] хани барисаа тогтоохын[...] США бүхы юумэ хэха[...] Агууехэ хоёр оронууд[...] СССР хоёрой хоорондо х[...]рисаатай болохо гэһэн табигдана. Танай туйлаһа[...] жэлтые хоёр нюдоарөө[...] байхадаа, би шадаха бүхы[...] хэхэб, СССР-тэй хани ха[...]гаа һайжаруулха политик[...] жахыень ээзэд баяшуул ха[...]таа би этигүүлхые оролдо[...]

Хилын сааhаhаа

Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табина

ГАВАНА, мартын 7. (ТАСС). «Флор де иле» руднигай (Антофагаста провинци) 422 хүдэлмэришэдэй хэһэн забастовко һара шахуу саг соо үргэлжэлжэ байна. Салин хүлһэ нэмэхэ гэһэн эрилтэ тэдэнэр табиһан байгаа.

Энэ уурхайн администрациин хүдэлмэришэдэй эрилтые хангахаяа арсаһан дээрэһээнь, уурхайн хүдэлмэришэд провинциин түб город—Антофагаста ябагаар ошохо гэжэ шиидэһэн байна. Тэдэнэр 260 километр зайе ябагаар ябаха юм. Замайнь зарим хубинь Атакама сүл губи дээгүүр үнгэрхэ.

Хүдэлмэришэд үсэгэлдэр замдаа гараа гэжэ Пренса Латина агентствын корреспондент Сантьягоһаа мэдээсэнэ.

Эхэнэрнүүдэй һайндэр

ПРАГА, мартын 7. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан баяр ёһоной суглаанууд, вечернүүд социалис Чехословакиин городууд болон хүдөө нютагуудаар үнгэрөө.

Прагын национальна театр соо болоһон суглаанда республикын бүхы областьнуудай түлөөлэгшэд байлсаа. Эдэнэр эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд, КПЧ-гэй 12-дохи съездын хараалһан арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ гэһэн программые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө эхэнэрнүүд бүхы хүсэ шадалаа үгэхэ гэжэ компартиин ЦК-е, Чехословакиин правительствые найдуулна.

Мүнөө үедэ Чехословакиин арадай ажахыда хүдэлжэ байһан хүнүүдэй хахадынь шахуу эхэнэрнүүд юм. Национальна суглаанай, Словакиин национальна соведэй болон нютагай органуудай депутадуудай табан хүнэй нэгэниинь мүн лэ эхэнэр юм.

Ажалша эхэнэрнүүдые Венгридэ хүндэлнэ

БУДАПЕШТ. Эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын һайндэр—мартын 8-най урдахи үдэрнүүдтэ Венгриин заводууд, кооперативууд, һургуулинууд болон зургаануудта оронойнгоо суута эхэнэрнүүдтэй уулзалганууд болоһон, баярай ёһоной концертнүүд болон вечернүүд үнгэргэгдөө.

Социалис барилгын бүхы һалбаринуудта Венгриин эхэнэрнүүдэй үүргэ жэлһээ жэлдэ ехэ боложо байдаг. Гүрэнэй суглаанай болон ороной нютагай Соведүүдэй депутадуудай 18 шахуу процентнь эхэнэрнүүд болоно.

Зуун мянга гаран хүдэлжэ байһан эхэнэрнүүд дээдэ һургуулинуудта, мүн хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулинуудта һурадаг.

Венгриин эхэнэрнүүдэй Центральна Соведэй хүтэлбэри доро Эхэнэрнүүдэй мянга гаран академинүүд хүдэлдэг. Эндэнь үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тухай, элүүр энхэ тухай, мүн дотоодын болон уласхоорондын асуудалнуудаар лекцинүүд үнгэргэгдэдэг.

Түрүүшынгээ хуудаһанда

СОФИ, мартын 7. (ТАСС). Партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые Болгариин бүхы газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһан дээрэ толилоо.

Советскэ Союзай ажалшад Коммунис партиингаа заабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ «Работническо дело» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Арад зоноо эдеэ хоолой продуктнуудаар дүүрэн хангаха гэһэн зорилго Советскэ Союзай хүдөө ажахын үмэнэ табигдана гэжэ «Отечествен фронт» газетэ бэшэнэ.

Франциин эхэнэрнүүдэй манифестаци

ПАРИЖ. Парижай районой гурбан мянга гаран ажалша эхэнэрнүүд Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулһан демонстрацида хабаадалсаа. Эб найрамдал мандуулха, буу зэбсэг хүсэдөөр хуряаха гэһэн эрилтэнүүдые табиһан демонстрацинууд Франциин бүхы город болон нютагуудаар үнгэрөө.

Эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө

ТОКИО. «Амгалан тайбан ажаһууха, буу зэбсэг хүсэдөөр хуряаха», «Национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө, эхэнэрнүүдэй эрхэ сүлөөгэй түлөө», «Үхибүүдые хамгаалхын түлөө» гэһэн уряатайгаар Японой эхэнэрнүүд Уласхоорондын һайндэрые угтана.

Уласхоорондын эхэнэрнүүдэй һайндэрые үнгэргэхэ оргкомитет 30 мянган хэһэгтэй хандалга гаргаа. Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй эхэнэрнүүдтэй хамта амгалан тайбан байдалай түлөө, буу зэбсэг хүсэдөөр хуряахын түлөө эхэнэрнүүдые эрхэ сүлөөтэй болгохын түлөө тэмсэхыень Японой эхэнэрнүүдые уряалба.

Италиин ажалшадай түрүү отряд

РИМ, мартын 7. (ТАСС). 1.615.112 хүн 1963 ондо Италиин коммунис партиин гэшүүд байгаа, тэрэнэй тоодо 1.210.103 эрэшүүл, 405.009 эхэнэрнүүд тоологдоно.

Партиин 113 федераци, 11.222 секци болон 33.646 ячейкэнүүд орон дотор байгуулагдаа.

Италиин компартиин орган болохо «Ринашита» журналай ээлжээтэ номерто эдэ мэдээнүүд толилогдобо.

АПН-эй телетайпай лентэһээ

Город гү, али полигон гү?

Доодо Сена департаментда, Пети-Кевилли гэжэ Франциин багахан город шадар сэрэгэй буудалгын талмай (полигон) оршодог. Эндэ үдэр бүри буу буудалгын һургуули үнгэргэгдэдэг. Тиин эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүнэй шэхэ дүлиирүүлмэ буугай нэерээн энэ городто зонностожо байдаг.

Энэ районой хүн зон эндэхи буудалгын газарнуудые ондоо тээшэнь нүүлгэхын түлөө олохон жэлэй туршада тэмсэл ябуулна. Городой муниципалитет улад зоной үнэн зүб эрилтые дэмжэнэ. Мэр, префект болон сэрэгэй засагаархид энэ асуудалаар хоорондоо бэшэг саарһа ехээр абалсадаг, бэшэлсэдэг юм ха.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Франциин сэрэгэй министр Месмер префектдэ харюусахадаа, иигэжэ мэдээсээ: хэрбээ департамент ба муниципалитет нүүлгэтэй холбоотой бүхы гаргашые бэедээ даажа абаха, тодорхойлбол, 70 миллион франк түлөөл һаань би зүбшөөнэб. Департаментын генеральна совет болон муниципалитет энэ хуурмаг ябадалыень буруушааһан байна. Мэр иигэжэ мэдүүлээ: «Городшье, департаментшье үшөө ямаршье нэмэлтэ гаргаша хэхэ ёһогүй. Мүнөө үедэ городто ажаһуугшад имагтал сэрэгэй хэрэглэмжэнүүдтэ жэлдээ 10 миллионһоо дээшэ франк түлэнэ».

Мүнөө үедэ департаментда арад зоной эрхые хамгаалха комитедүүд байгуулагдажа, Франциин бүхы демократическа олониитэ энээниие һайшаан дэмжэнэ.

АПН.

Тэдэнэр врачые хараагүй

ОСЛО. Энэ орондо улад зоной элүүрые сахин хамгаалгын тулюур туйган байдал тухай Урда Корейгээр ябаһанаа ерэһэн Норвегиин врач Эйолф Даль пресс-конференци дээрэ хөөрөө. Тэндэ 12 минута бүхэндэ элдэб үбшэнһөө нэгэ хүн үхэдэг, улад зонойнь зургаадахи хубинь уушханай ханяадатай юм.

Норвегиин врач Урда Корейн Мокпхо гэжэ далайн эрьедэ оршодог городто, мүн баһа дүтэ шадарай олтирогуудта медицинскэ хангалгын байдалтай дэлгэрэнгыгээр танилсаа. Тус районой 20 мянган ажаһуугшад наһан соогоо врач болон медсестрае огто хараагүй.

Зургаа хүрэтэр наһанай үхибүүдые үзэн харалгада Даль хабаадалсаа. Тиихэдэнь тэдэнэй 35 процентнь уушханай ханяадатай байшоо.

АПН.

Уһан доогуур туннель малтагдахань

Па-де-Кале далайн хоолой доогуур туннель малтан бариха тухай Англиин ба Франциин правительстванууд үгэеэ ойлголсоо гэжэ транспортын министр Марплс февралиин эхеэр Англиин парламентын общинануудай палатада соносхоо һэн. Энэ туннель эдэ хоёр оронуудые холбохо ушартай.

Энэ шиидхэбэри хадаа уласхоорондын хоёр томо бүлэглэлнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн шанга тэмсэлдэ эсэс табиба. Ямар тэмсэл болодог байгааб? Нэгэ бүлэглэлынь Па-де-Кале гэжэ далайн хоолой доогуур туннель бариха, нүгөөдэнь—хоолой дээгүүр хүүргэ бариха гэжэ буляалдадаг байгаа бшуу. Эдэ бүлэглэлнүүдые Англиин, Франциин, мүн бусад оронуудай томо баяшуул дэмжэдэг байһан. Булад үйлэдбэрилдэг промышленностиин, автомобилиин томо нэгэдэлнүүд хүүргэ барихын түлөө оролдодог һэн. Харин түмэр замай томо нэгэдэлнүүд, тэрэшэлэн цемент гэхэ мэтэ барилгын материалнуудые бүтээн гаргадаг фирмэнүүд туннель барюулхые оролдодог байба. Туннель барюулхые оролдодог бүлэглэлынь диилэжэ гараа. Яахадааб гэбэл, хүүргэ барюулһанда орходоо туннель барюулһаниинь багсаахада хоёр дахин үнэгүй хямда боложо үгэхэ ушартай байба.

Уридшалан табигдаһан проектын ёһоор, энэ туннель Англиин Фолкстон город ба Франциин Сангат городой (Каледэ дүтэхэнэ) хоорондо малтагдан баригдаха байна. Туннелиин утань дүн хамта 50 тухай модо болохо. Тиихэдэ туннелиин 37 модо шахууань далайн оёор доогуур гараха юм.

Туннель түмэр харгытай байха: тэрээн соогуур түргөөр ябадаг пассажирска болон ашаанай поезднууд иишэ тиишээ гүйлдэхэ байна. Автомашинанууд хадаа түмэр харгын тусхай хоёр дабхар платформонууд дээгүүр ашаалагдан шэрэгдэхэ юм. Туннель соогуур нэгэ тонно ашаа шэрэхэдэ хоёр фунт стерлингһээ бишыха үлүү сэнтэй болохо. Энэ хадаа далай дээгүүр ашаа шэрэһэнһээ хоёр дахин шахуу үнэгүй хямда сэнтэй байха жэшээтэй. Тооложо гаргаһанай ёһоор, абаһаар түрүүшын жэлдэ туннель соогуур 3,5 миллион хүнүүд, нэгэ миллион автомашинанууд зөөгдэхэ юм. Гэхэ зуура, Англиин хэдэ хэдэн газетэнүүд туннелиин техническэ проектнүүдые шүүмжэлжэ захалаа. Эдэ проектнүүд хуушаржа һалаа, тиигэшье мүргөө ашаа шэрэлгын саг үргэлжэ ехэ боложо байһые хүсэдөөр хараада абанагүй гэжэ эдэ газетэнүүд зааһан байна.

Тухайламжын ёһоор, туннель зургаа шахуу жэлдэ баригдажа, 160—170 миллион фунт стерлинг мүнгэтэ болохо янзатай. Гаргашануудыень тон адляар Англи ба Франци даажа абаха юм. Гэхэ зуура, барижа эхилхынтээ урда тээ хоёр оронууд тэрэнэй техническэ болоод мүнгэн сангай талаарнь үгэеэ ойлголсохо ушартай болоно. Хэрбээ мүнөөнэй мэдүүлгын текстые хоёр правительствануудай хоорондоо хоёр һара шахуу соо зүбшэн хэлсээ һаань, хоёр оронуудай хоорондо болохо хэлсээнүүд удаанаар нобшоржо болохо ха юм. Ушар иимэһээ туннелиин барилгын 70-аад оной эхеэр дүүрэхэ байһанда Англиин зарим шэнжэлэгшэд һэжэглэнэ. Тэрэнэй барилгын дүүрэтэр 16 жэлһээ бага бэшэ саг үнгэрхэ гээд «Дейли мейл» газетэ тоолоно.

Туннель бариха тухай Англиин правительствын хэһэн мэдүүлгэ хадаа идхалгыншье зорилготой ха гэжэ зарим газетэнүүд һэжэглэһэн байна. Ушарынь гэхэдэ, мүнөө жэлдэ Англиин парламент шэнээр һунгагдаха бшуу.

Е. ЕГОРОВ,
ТАСС-ай корр.

Лондон.

Хориһоо мэдээсэнэ

УУЛЫН ҮНДЭР ДАБААНДА

Модо зөөдэг шофер гээшэ ямаршье сагта, ямаршье харгыда машинаяа тон нарин нягтаар жолоодожо, энэ хүдэлмэри дүүргэнэ. Хандагайн леспромхозой шофер Борис Захарович Садыков олон жэлдэ оролдосотой һайнаар хүдэлһэн эрхим шофер. Үнгэрэгшэ жэлдэ МАЗ машинаараа 8000 кубометр модо зөөжэ, түсэбөө 137 процент дүүргэһэн юм.

ЛИТЕРАТУРНА НЭГЭДЭЛ

«Шэнэ Үдэ» газетын дэргэдэ литературна нэгэдэл эмхидхэгдэбэ. Нэгэдэлдэ уран зохёолшод Базарон, Цокто Номтоев, Ким Цыденов, Цырендулма Дондогой, Мархуу Цыренов, Лев Гончикдоржиев, Шираб Бадмаев гэгшэд бии.

Эдэнэр хоёр һара болоод нэгэ удаа сугларжа, бэшэгдэһэн зохёолнуудые зүбшэн хэлсэдэг, шэлэгдэмэл зохёолнуудыень газетэдэ толилуулдаг, түсэбөө хараалдаг байха юм. Нэгэдэлые залуу уран зохёолшо Абида Содномов хүтэлбэрилнэ.

ЭДИР БОКСЕРНУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

Хориин дунда һургуулиин спортивна зал соо управлениин эдир боксернуудай мүрысөөн [...] 170 гаран хүниие хабаа[...] мүрысөөндэ шиирэг шамб[...]гэн солбон боксернууд ил[...]

Аха наһанай эдиршүүл[...] даһаа Хориин дунда һург[...] команда, багашуулай [...] Хэжэнгын дунда һургуул[...] манда түрүү һууринуудые [...] Боксернууд Тарнюев (Хори[...]да һургуули), Лхасаранов[...] жэнгын дунда һургуули), [...] доржиев (Тээгдын дунда [...]ли) гэгшэд түд бүриин мү[...]дэ эдиршүүлэй дунда ш[...]

Н. ХА[...]

СПОРТ

„Труд“ бүлгэмэй санашад хурд[...]

Үдэр хоногой үнгэрхэ тума хада майлын саһан хайлажа, хабарай шэнжэ үзүүлнэ. Городоймнай спортын бүлгэмүүдэй санашад республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хоорондоо мүрысэжэ байнхай. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр басагад табан километрэй зайда урилдаа. Эндэ «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Бобрынина үетэн нүхэд cooһoo шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн байна.

«Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Иванов арбан километрэй зайда урилдахадаа баһал бултанһаа һайн саг харуулаа. Нүхэрһөө хэдэхэн секундаар хожомдожо фиништэ ерэһэн Суходеев («Спартак») хоёрдохи һуури эзэлбэ. Эдир басагад 10 километртэ урилдахадаа 65-дахи дунда һургуулиин һурагша Радаева эрхимлээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые «Труд» бүлгэмэй Гомзякова, «Буревестник» бүлгэмэй Ершова гэгшэд эзэлһэн байна. Эдэнэрэй удаа эдир хүбүүд 20 километрэй зайда урилдаба. Урилдаанай эхилһээр нэгэ час үнгэрөөд байхада, түрүүшын спортсменүүд харагдаа. Фиништэ эгээн түрүүлэн ерэгшэмнай хэн байгааб гэхэдэ, «Труд» бүлгэмэй Василий Кокин байшоо. Хурдан солбоноороо үетэн нүхэдэйнгөө дунда суурхажа эхилһэн Василий энэ зайгаа нэгэ час 16 минута 20 секунда соо гаталба. Фиништэ хоёрдохи, гурбадахи ерэһэн нүхэдынь—Григорьев («Спартак»), «Локомотив» бүлгэмэй Непомнящих гэгшэд түрүүлэн ерэгшынгээ сагые шэнэлжэ [...] Эхэнэрнүүдэй дунда 10 ки[...] зайда болоһон тулалдаанд[...]рэгшэ жэлэй чемпион Гали[...]дуева («Урожай») дахи[...] гаржа, республикын чемп[...]рэ зэргэдэ хүртэбэ. Эрхим[...]дай тоодо оролсодог «Сп[...] Нина Бальчугова эрхимлэгш[...] дэхэн секундаар хожомдо[...] дохи һуури эзэлээ.

30 километрэй зай. Рес[...] мэдээжэ санашад холын [...] урилдахаар гарана. Эдэнэр[...] гаргахада СССР-эй спортын[...] Геннадий Галимов бултанһ[...]даар гүйһэн байшоо. Хоёрд[...] бадахи һууринуудта спорты[...]тернууд Спиридон Бурду[...] Олег Харитонов гэгшэд [...] байна. Дүрбэдэхи һуури [...] «Урожай» бүлгэмэй түлөөл[...]силий Заиграев энэ үдэр [...] мастерай нормо дүүргээ.

Хоёр үдэрэй дүн хаража[...]дэ, мүнөө дээрээ «Труд» б[...] санашад түрүүлжэ ябана.

Н. И[...]

Редактор
Ц. О. ОЧИ[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан[...] улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. [...]тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парт[...] жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и па[...]ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологиче[...] —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсе[...]ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пе[...]дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при С[...] Министров Бурятской АССР

Н00059. Зак. № 255[...]